

Forum Antroposofi

NR I 2016

4-5

Notiser

6-13

Essäer:

Tregrening i vår tid?!

Platoniker och aristoteliker

under medeltiden

Sionismens tragik

14-23

Krönikor:

Waldorflärarnas årliga januarimöte

Ett arbete i vardande

Är världen i gungning?

Årstema

Upplevelser i trädgården

Läkeurytmi i skolan

Biodynamiska forskningsinstitutet

Kapstaden - inte längre svart och vitt

20-21

Bilduppslaget

23

Krönikor:

Om Tunaberg

Karin Thelander 100 år

23-24

Bokanmälan:

Etter hundre års lesning...

24-25

Levnadsteckning

26-32

Kallelse till årsmöte

Verksamhetsberättelse

34-37

Kalendarium:

Fria Högskolan för Antroposofi

Järna, Stockholm och Norrköping

39

Medlemssekretariat

Artiklar på hemsidan

40

Bildberättelse

Vad händer med våra livskraft?

Mats-Ola Ohlsson och Per-Erik Jonsson

I Sverige har vi återkommande rapporter om att barn och ungdomar inte klarar av de krav som skolan och livet i allmänhet ställer på dem. Företrädare för skolan får besvara vad de ska göra för att åtgärda situationen och lösningarna blir att med mer resurser till skolan så kommer det att bli bättre. Nu har skolans problematik många bottnar men samtalen kommer oftast att röra sig inom det psykosociala fältet och där söks också lösningarna.

Människan består som känt av kropp, själ och ande där kroppen ger oss möjligheter att verka i sinnevärlden. Betraktar man enbart de kroppsliga förutsättningarna så har de på ett drastiskt sätt förändrats under de senaste 30 åren. Påpekar att vi med kropp menar fysisk och eterisk kropp som sammantaget ger den levande kroppen. Vad består de yttre förändringarna av?

* Vi har infört en helt ny princip för uppvärmning i vår matlagning - mikrovågsugnen. Detta uppvärmningssätt är helt väsensskilt från yttre uppvärmning med termisk värmespridning. Med mikrovågorna sätts inre delar av maten, främst vatten, i en mycket hög rotation

som ger lokala punkter med mycket hög värme som sedan värmer närliggande material. Vad händer i dessa lokala värme-punkter? Man kan konstatera med olika indirekta mätmetoder att det eteriska fältet i maten i stort sett har försvunnit efter uppvärmningen. Återkommer om möjligheten att mäta eteriska fält senare. Med vetenskapen om att vi lever till en del av fysiskt materia men framförallt av matens eteriska innehåll så undrar man om inte en del av förklaringen till våra brister i livskraft, som gäller alla dagens människor, kan härledas till ovanstående förändring. * Ett besläktat fenomen är den stora ökningen av elektromagnetiska fält i vår omgivning, framförallt de olika mobiltelefon-tillämpningarna. Här används olika system som överlappar varandra och vi har bristande kunskaper om vad den sammantagna effekten kan bli på biologiska system. * Ett tredje exempel är rening av vårt dricksvatten med UV ljus. UV ljuset gör vattnet rent men vad händer med vattnets eterkraft?

Dessa tre exempel har det gemensamt att det anknyter till uppfattningen om att

eterkrafterna är av betydelse för våra livskraft och att eterkrafterna påverkas negativt i de beskrivna situationerna. Tyvärr är detta inte en accepterad modell och det görs ingen etablerad forskning utifrån denna beskrivning.

Problemet är att eterfält inte kan mätas med fysiska instrument. Mätning av eterkrafter görs idag på indirekta sätt. Exempelvis genom stigbilder, kristallisationer eller olika pendlings-tekniker. Detta är kunskapsområden som är nya och ur mät-synpunkt komplicerade. Ett första steg är att bli klar över hur man ska mäta för att få reproducerbara och tillförlitliga resultat.

Vi hoppas att fler människor intresserar sig för dessa problemområden och att vi kan etablera en kunskap som går att verifiera och kommunicera. Om vi ska göra skillnad för framtiden måste vi ge oss i kast med denna problematik och göra dessa insikter till allmän kunskap.

Förlängt tillstånd för antroposofiska läkemedlen

Regeringen har inför årsskiftet beslutat att förlänga Vidarklinikens tillstånd för försäljning av antroposofiska läkemedel till den 30 juni i år i avvaktan på att man ytterligare bereder frågan om ”vilket regelverk de antroposofiska läkemedlen bör regleras inom”.

Frågan om regleringen av de antroposofiska läkemedlen i svensk lagstiftning har varit föremål för en intensiv debatt i media under 2015 och har engagerat tusentals människor i patientupprop och i sociala forum.

Under året gjordes också en Novusundersökning där svenska folket tillfrågades och som visade på ett stort intresse för integrativ medicin hos allmänheten.

För de patienter som vill ha tillgång till antroposofisk vård i Sverige är det nu av största vikt att regeringen under våren kan besluta om ett regelverk, som långsiktigt säkrar tillgången till de läkemedel som är nödvändiga för att bedriva antroposofiskt inriktad medicinsk verksamhet i vårt land.

Källa: ytterjarnaforum.se

Namninsamling

Namninsamlingen Värna Vidarkliniken går vidare. Ett patientupprop för att värna varje patients rätt att kunna välja integrativ vård i Sverige.

Läs mer om- och signera namninsamlingen på: varnavidarkliniken.se

Källa: varnavidarkliniken.se
Red. JH

Ny läkeurytmi- utbildning i Rumänien

Sedan drygt ett och ett halvt år bemödar sig några eurytmister och läkare om att bygga upp en läkeurytmiutbildning i Rumänien. Den kommer att starta i Bukarest i juni i år. Sju rumänska eurytmister och tre läkare – alla kvinnor – medverkar. Utbildningen är tillgänglig även för andra intressenter speciellt som utbildningen huvudsakligast sker på tyska.

De hittills tio anmälda kommer dock knappast att själva kunna bära alla kostnader för utbildningen. Ekonomiskt stöd är ytterst välkommet!

Källa: facebook.com/dasgoetheanum
Red. JH

”Medborgarlön skulle kunna bli vår tids viktigaste experiment”

Olika röster om medborgarlön – noteringar av C Theile i Süddeutsche Zeitung

Det schweiziska folket kommer snart att rösta om förslaget att införa medborgarlön – det är tämligen säkert att det blir ett ”Nej”. Och det är synd. Ty idén är så bra att man äntligen skulle våga förverkliga den.

Ett förslag som vi borde ha mod till.

”För många ekonomer, företagare och aktivister är Schweiz världens centrum. Under de närmaste veckorna avgörs där framtiden för en idé som i grunden skulle kunna förändra vårt sätt att umgås med ekonomi. En del ser i den inget mindre än det logiska nästa steget till ett högre utvecklat samhälle: En landvinning för vår civilisation jämförbar med lagstadgad sjukförsäkring och allmän skolplikt. Andra menar att det är ett vansinnigt projekt, uttänkt av drömmare som vägrar att göra bruk av en miniräknare.

...

En ovillkorlig medborgarlön är ett av de bästa svaren på vår tids utmaningar som är präglade av automatisering och teknisering. Den ställer människan och hennes behov i centrum och tvingar oss därigenom att ta itu med det meningsfulla med arbete.

...

”Det är meningslöst att undersöka om en människa är i behov av existensminimum”, säger de schweiziska initiativtagarna. Ett

skäligt argument: var och en behöver pengar för att kunna leva.

...

En betydande del av vår ekonomi utgår ifrån att människor inte har några val. Medborgarlön skulle ge dem möjligheten att säga nej: till hälsovådliga arbetsförhållanden, till lönedumping, till bedrägliga affärsmodeller.

...

Initiativtagarna föreslår till sist en vadslagning: ”låt oss slå vad om att människor kommer att använda sig av möjligheten med medborgarlön på ett ansvarsfullt sätt. Att de arbetar vidare och kanske till och med ännu hellre än tidigare. Det skulle kunna bli vår tids viktigaste experiment.”

Red. GN

Artiklar på hemsidan

På vår hemsida: antroposofi.nu/forum publicerar vi artiklar som inte fått plats i tidningen eller texter som delvis tryckts.

Se listan över artiklar på sid. 39.

Red. JH

Tregrening i vår tid?!

Gerald Häfner

Det råder uppbrottsstämning i världen och samtidigt är den reglerad som aldrig förr. I denna motsättning kan idén om social tregrening skänka begreppsmässig klarhet och helhetssyn åt mängden av initiativ.

Gerald Häfner är sedan hösten 2015 tillsammans med Paul Mackay ny ledare för den Socialvetenskapliga sektionen i Fria Högskolan för antroposofi. Häfner har också en lång politisk karriär bakom sig som medgrundare av Die Grünen, det tyska Miljöpartiet och under en lång tid verksam i detta parti. Han kommer att besöka Sverige andra hälften av april, håll utkik efter programmet!

1.

Har tregreningen av det sociala en betydelse i vår tid? Kan man idag aktivera idéer som är etthundra år gamla och förvänta sig av människor att de förstår dem? Är det inte så i den sociala sfären att det som behöver göras förändras dag för dag, att det hela tiden behöver greppas på nytt och avläsas ur samhällsutvecklingen?

För att svara på den frågan behöver man medvetandegöra vilket skikt man fokuserar på. Rudolf Steiner var ur vissa aspekter

ett barn av sin tid. I andra skikt var eller är Steiner långt före oss - vi har ännu inte hunnit ifatt honom. Med just tregreningen verkar det som om han gjort ett kast som vi först i vår tid långsamt börjar förstå. Ett kast om vilket man kan säga att det inte på långt när tagits emot eller förverkligats såsom Steiner förväntade och grundlade. Otivelaktigt lever vi i en dramatisk tid. Ett flyktingsdrama av enorma mått träder in i våra liv. Människor som söker skydd hos oss från förföljelse, krig och fattigdom frågar oss: "Tar ni emot oss?", "Ser ni oss?", "Är ni beredda och kapabla att möta oss?" Men allt detta är snarare följden av det vi åstadkommit i världen, de politiska, ekonomiska, sociala spänningarna, de militära spänningarna som rör på sig idag.

Vi lever i högdramatiska tider och det var även i sådana tider Steiner började ställa fram idén om den sociala tregreningen i världen. Han uppfattade nöden. Han ville bli aktiv, bygga upp en rörelse, gripa in i verkligheten, ändra förhållandena i grunden. Och han lade inom många områden en grund till det. Det han presenterade för världen som "tregrening av den sociala organismen" var inget mindre än ansatsen till ett fritt, rättvist, solidariskt samhälle

i höjd med sin tid. Men av många människor fick han höra: "Antroposofi tilltalar mig verkligen - men tregreningen vill jag inte höra talas om!" eller: "Ja, jag intresserar mig för det andliga - men det andliga får inte gripa in i politiken." Rudolf Steiner kallade på den tiden sådana människor "de sömniga själarna" och utropade (GA 337a, sid 159/160): "Dessa sömniga själar - man skulle så gärna väcka dem!" Det är detta Steiner, efter alla andra ofattbara prestationer mot slutet av sitt jordeliv, med stor kraftansträngning försökte: att ur djupa insikter i sammanhangen verka läkande i det sociala, kulturella och politiska livet. Tyvärr ledde denna impuls av många skäl inte till de följder man hoppades på.

2.

Om man idag frågar enskilda människor vad de egentligen vill, får man höra att alla människor vill förändra något hos sig själva. Det gäller frågor om livsstil men även om vårt arbete, hur vi vill samarbeta. För tjugo år sedan värdesatte unga människor en hög inkomst och hög status. Idag blir detta allt oviktigare. Däremot blir det viktigare att hitta en mening i sitt arbete, att man kan ha känslan att man gör någonting gott, något man kan förbinda sig

med. Allt fler människor bryter upp och frågar sig hur man skulle kunna handskas med pengar på ett annat sätt och experimenterar inom områdena regional valuta och bytesringar. På många platser bryter människor upp och försöker förverkliga mer syskonskap och mindre kyla, fler möten och mindre beräkningen, mer kärlek, mer medmänsklighet, mer socialitet.

Så många människor längtar och söker efter syskonskap och samtidigt sätter den kalla, beräknande anden sina klor allt djupare i alla livsområden. Jag känner många människor som säger att de inte längre kan leva och arbeta under dessa omständigheter. I kliniken Püttlingen an der Saar drivs principen om schablonbedömning av det enskilda fallet till sin spets: vid varje sjukhus-säng finns en bildskärm. Varje medicin, varje samtal med patienterna för läkaren in i datorn och sedan räknas det ut om patienten fortfarande är "i det gröna området" eller om läkaren bör skriva ut patienten. I det senare fallet börjar skärmen blinka.

Vi inrättar världen så att alla människor blir tvungna att betrakta sig själva med en sådan blick. Detta är påtagligt för mig hos mina yngre medarbetare. Vänskaper sluts och omedvetet sätter "socialräknemaskinen" igång: "Vem är viktig för mitt nätverk och vem är det inte?" Det handlar om tankeformer som smygande nästlar sig in i vårt medvetande. När vi gör inköp präglar de vår blick. Hur kan jag ge ut minst möjligt och få mest möjligt? Detta sinnelag har oss i sitt grepp. Och globalt antar det helt andra former. Om vi tänker på TTIP, handelsavtalet mellan USA och EU. I EU-länderna hittar vi över 5000 slutna handelsavtal, men detta antar nu en annan dimension. Det sker ett övergrepp i kulturlivet och rättslivet genom att parterna som sluter handelsavtalen försöker påverka lagarna till förmån för sina intressen och önsningar. Så att lagstiftaren, när den framåt i tiden vill skapa lagar, måste fråga "partnern" om den "godkänner" detta. Möjligheten öppnas nu för företagare att kunna stämma stater när staternas beslut tangerar deras investeringar.

Just nu stämmer atomkoncernen Vattenfall den tyska staten på 4,7 miljarder dollar vid en privat domstol i Washington för uteblivna framtida vinster för att den stiger ur atomprogrammet. Rätten att stämma en regering uppfanns intressant nog i Tyskland för att skydda tyska företag i politiskt instabila länder mot att en diktator lägger beslag på deras kapital. Man behöver denna rätt, så heter det, där

det inte finns någon politisk ordning, inga oberoende domare. Vi ser att något är i görningen, att rätts- och kulturlivets områden urholkas. Såsom kyrkan dominerade under medeltiden, staten under 1900-talet hade samhället i sitt grepp, så härskar idag ekonomin över alla områden. Därigenom har det smugit sig in att vi alltmer gör ting till varor, även ting som inte kan vara det, som exempelvis tomtmark.

3. Vi handlar med mänsklig arbetskraft som med en vara, talar om arbetsmarknad, där arbetskraften alltefter utbildningsnivå har olika värde. Vi bortser ifrån att det på inget sätt handlar om en vara, utan om människor. Som konstnär eller hantverkare kan jag fråga mig: "Vad behöver jag för att igen kunna måla en bild eller för att i framtiden kunna producera stolar?" Men det är inte typiskt för vår värld. Världen består av en arbetsfördelad samverkande produktion, där den enskildes andel vid framställningen av en produkt inte längre är mätbar.

Hur många människor har deltagit vid framställningen av en smartphone? Låt oss se på kopparn. Där fanns gruvarbetarna som transporterade, processade och lastade kopparn, drog bleck ur den, lödde den. I samband med en enda råvara var så många människor sysselsatta att vi inte kan räkna dem. Hundratals råvaror behövs för en sådan telefon. Då räknar vi inte bara lastbilschauffören utan också den som konstruerade lastbilen och den som fick iden att man kunde bygga något sådant, den som gjorde beräkningarna så att man kunde bygga en dator, med vars hjälp man konstruerade lastbilen osv. Potentiellt finns alla dessa som delaktiga i processen. Dagens värld ser ut så, vi är alla förbundna med varandra och verksamma för varandra. När jag håller föredrag i skolor använder jag mig gärna av gymnastikskor som exempel. Om en sådan sko kostar 100 €, får de som fabricerat skon 2,30 €, resten tar andra. Vi konstaterar att förhållandena ofta inte alls stämmer, betalningen som motström stämmer inte. Det är anledningen till att människor vill till Europa. Vi har anlagt strömmar så att de som i vilket fall har det bra får det ännu bättre - och för de övriga går det allt sämre. Vi betraktar detta som naturlagbundenheter som vi inte rör över. Också i detta sammanhang märker vi hur en bestämd andlighet tränger allt djupare in och att vi som människor inte längre handlar ur frihet och kunskap.

4. Med tregreningen av den sociala organismen "snickrade" inte Rudolf Steiner en

färdig samhällsmodell. Han fokuserade på styrkrafterna som verkar bestämmande på den sociala sfären och frågade sig hur denna sfär skulle kunna tillfriskna. Redan efter två år sa han: "Ta inte över något av detta, det är skrivet för en annan tid. För er egen tid måste ni utveckla tankarna på nytt." När vi ser på vår egen tid märker vi tragiskt nog att ingenting av det Steiner arbetade fram har genomförts.

I vår tid kan de bärande begreppen och institutionerna ifrågasättas. Många anar att kapitalbegreppet, som vi umgås med idag, inte längre fungerar, att vårt begrepp för pengar är fel och måste förvandlas, att våra begrepp för egendom och arbete måste förändras. Människor har överallt börjat arbeta fram alternativ och ofta sker det inte inom institutionerna eller universiteten. Istället handlar det om människor som ligger på "tvärs" till huvudströmmen. Där hittar vi till exempel "GEN", "Global Ecovillage Network". Mer än 4000 byar och gemenskaper försöker umgås på ett annat sätt med egendom och arbete. Det är mestadels människor som inte har någon beröring med antroposofi. Det Steiner tilltalade med tregreningen ligger nära dagens människa.

Vi har vant oss vid att se på inkomsten som ett resultat av arbetsprestationer. Är det inte så idag att oerhört mycket skulle behöva göras i världen som inte blir gjort därför att det inte betalas? Halva mitt liv har jag gjort saker som "inte finns". När jag som skolelev blev tillfrågad om vad jag ville bli kom jag att tänka på befintliga yrken ur det förgångna. Men jag längtade efter något som ännu inte fanns som yrke. Vi möter många människor som har denna potential men vi ger dem inget utrymme. Men ännu värre är att vi har organiserat arbetslivet så - tänk på Grekland eller Portugal - att vi säger: "Här är allt färdigt, det finns ingen plats för, inget intresse för, inget behov av dig, du spelar ingen roll i vårt samhälle." Hur hälsosamt vore det inte om vi skulle betrakta det omvänt!?

Om jag bakar bröd, bygger hus eller fostrar barn, allt arbete jag utför, gör jag för andra människor. Hur vansinnigt är det inte att vi har tillåtit att en vägg skjutits in mellan oss och verkligheten, som förespeglar att jag i arbetet måste titta på mitt eget intresse? Det är motsatsen som är sann. Jag måste titta på de andras intresse. Hur kan jag på bästa sätt hjälpa dem? Omvänt kommer de att arbeta för mitt bästa, då vi genom arbete ger varandra gåvor utifrån våra förmågor. Adam Smith's doktrin lyder: "Om var och en bara tänker på sig själv och sin egen nytta, då har vi tänkt för alla". Om

vi strävar vidare på den vägen kommer inte bara planeten att stå inför sin ruin, utan även hela mänskligheten.

Hur låter det omvända: "Det hälsosamma för en helhet av samarbetande människor är desto större, ju mindre den enskilde tar resultatet av sina ansträngningar i anspråk för sig själv, d v s ju mer hen ger bort resultatet av sina ansträngningar och ju mer hens behov tillfredsställs av de andras prestationer och inte av de egna." Steiner kallade detta "den sociala huvudlagen", då den har karaktär och kraft som en naturlag. Vi kan fråga oss hur en vänskap, ett äktenskap, en gemenskap av arbetande människor skulle se ut, om dessa sammanhang skulle orientera sig efter Smith's princip, man tänker alltså bara på sig själv och frågar sig hur man kan utnyttja och ställa de andra i sin tjänst? Vad händer om jag vänder på detta?

5. Är detta något som människan måste lära sig eller finns det redan som anlag i henne? Intressant nog utvecklades i Tyskland för trettio år sedan ett forskningsområde, "den experimentella ekonomin". Man gjorde försök där deltagarna kunde vinna något i ett spel, om de gav bort en del av vinsten. Man måste bestämma sig för hur mycket grannen skulle få, för att själv kunna vinna något. Om antagandet "Homo oeconomicus", människan som fokuserar på det nyttiga, skulle vara träffande, skulle människorna ge bort så lite som möjligt. Det visade sig att människorna gav bort hälften! Man upprepade sedan experimentet i Afrika, i Kanada, i Australien, i Kina. Överallt uppvisade människorna en känsla för rättvisa och ett behov av att det skulle gå rättvist till. Vi hjälper varandra även när det inte är till nytta för oss själva. Någon tappar något, jag plockar upp det och lämnar tillbaka det. Jag har ingen nytta av det, men det är ett behov i mig att ge tillbaka det. Det visar sig att människan just inte bara är egoistisk, utan att hon är också ett broderligt och socialt väsen, i vilket fall som en möjlighet.

2008 fick Elinor Ostrom Nobels ekonomipris. Hon har ställt ekonomivetenskapens grundantaganden på huvudet, nämligen antagandet att bara privategendom leder till att människor slutar bekymra sig om något och att det kollektiva ägandet slutar i en kollektiv ansvarslöshet. Ostrom har världsomfattande undersökt 400 olika former för gemensamt ägande som hon kallar "commons" (sv. allmänningar) och jämför med privat förvaltade egendomar. I de flesta fallen var gemenskapsförvalt-

ningen överlägsen den privaträttsliga, men bara om bestämda kriterier var uppfyllda. Till dem hör att man med alla deltagare samtalar om reglerna och följer upp såväl lyckade som misslyckade fall. Allt som ekonomins klor hållit fast av bestämda föreställningar bryts upp idag. De flesta unga människor som jag har att göra med har mycket mindre intresse för att äga någonting i förhållande till oss äldre. Många äger inte längre någon bil och om de verkligen behöver en, lånar de en. De har heller inte längre en egen arbetsplats. Vårt kontor hos "Democracy International" finns i ett "co-working space" (sv. gemensamt arbetsutrymme). I detta hus arbetar många människor som behöver en arbetsplats, men man hyr alltid bara så mycket man har nytta av, tim- eller månadsvis. Man har inte längre behov av ett omfångsrikt kontor. Det som verkligen är viktigt får plats i en ficka. Nya ting och förhållanden är i utveckling. Man ställer inte längre frågan: "Hur mycket kostar det?", utan arbetar tillsammans på ett självklart sätt.

Det tycks mig som om Steiner med tregreningen av den sociala organismen redan har utvecklat sådant som når fram till hållbara, levande och spiritualiserade begrepp i förhållande till frågeställningarna. Var och en i sådana mångsidiga civilsamhällen som jag talat med bekräftar att det saknas tidsenliga begrepp. Hos "Attac" (ett internationellt globaliseringskritiskt nätverk) skapades idén att beskatla finanstransaktioner, som är en värdefull tanke. Men man ser att det belyser ett avgränsat område där man inte tagit hänsyn till helheten. Något liknande har man i bytesringar: men man har där inte löst frågan om hur man kan få en kredit. Rudolf Steiner har med tregreningen bjudit in oss till sådana frågeställningar, men inte med 1917/18/19 års språkbruk, utan vi måste förvandla det så att det också är användbart i vår tid.

6. Som konsument är vi alla delaktiga, ty varje konsumentbeslut är ett mot framtiden riktat viljebeslut att fortsätta producera den aktuella varan. Hur skulle jag kunna ta ett, två, tre steg i denna riktning för att också kunna möta dessa människor?

Den sociala nivån, som man lättast negligerar, är rättsnivån. Rättslivet betraktar vi oftast som det som blivit, det vordna, lagarna. Som det heter i Faust: "Rätt och lag ärvs som en evig sjukdom." Vi upplever att rätten inskränker oss. Den är oss pålagd och kommer utifrån. Men i själva verket är rätten något som ständigt nybildas och förvandlas. Rätten finns bara genom männ-

iskor och för människor. I naturen finns ingen rätt och jag hävdar, inte heller bland änglar. Bara där det finns fria individer på jorden finns det rätt, de måste upprätta rättsförhållanden sinsemellan, så att de kan mötas. Den som grundat en förskola eller en annan inrättning vet vilka oändliga mängder rättsbestämmelser som måste medvetandegöras. Där handlar det om den vordna rätten, som tynger oss och bestämmer över oss. Det som vi däremot har alldeles för lite av är den motsatta upplevelsen, nämligen upplevelsen när man skapar rätt. Var kommer rätten ifrån? Rätten är inte gudagiven och inte given av naturen. Rätten kommer från människor och har under historiens gång genomgått förvandlingar. Tidigare kom den ovanifrån via regenter eller konungar som av Guds nåde förkunnade rätten. Ekot av detta klingar ända in i vår tid men är inte längre adekvat, då alla är jämlika här.

Med det menas inte att alla får rätt på samma vis, utan att vi alla är lika ansvariga för rätten. Endast det kan betraktas som rätt - så formulerade Steiner det - där alla hade möjlighet att medverka. Egentligen måste vi börja bli lagstiftare eftersom den framtida samhällsgestalten ligger i våra händer. Därför måste var och en av oss ställa oss frågan: "Vad gör jag på detta område, hur kan jag medverka och konstruktivt tala med när det gäller de stora tidsfrågorna?" Med rätten är det därför inte annorlunda än som med hur vi umgås med tiden. Hela tiden står frågan där: är jag offer eller den som gestaltar; underkastar jag mig något yttre eller lyfter jag mig upp till att bli skapare av en ny värld?

Med stort allvar uttalade Steiner att det bara finns en framtid för människan om hon förstår tregreningen och också sätter den i bruk. På otaliga orter ser vi hur det redan jäser, att det finns initiativ och uppbrotsberedskap men att det bara är begreppen som saknas. Tregrening är därför inte något som kommer utifrån utan det är tankeformer för att klart föra upp det som redan finns där i ljuset och hjälpa till att det medvetandegörs och leder till levande begrepp. Ty det är just dessa begrepp som på ett tidsenligt sätt ska inspirera till en omgestaltning av rättslivet, det fria kulturlivet och det ekonomiska livet.

Artikel i DG nr 49 4 december 2015
Utdrag ur ett inledande föredrag i Socialvetenskapliga sektionens fortbildningsserie Sozialkunst im Berufsleben: Erfahrungen und Übungswege oktober 2015
Översättning: GN

Platoniker och aristoteliker under medeltiden

Göran Fant

Under de sista månaderna av sin verksamhet, 1924, stod frågan om Antroposofiska Sällskapets karma och uppgifter i centrum för Rudolf Steiner. Ett viktigt tema blev då 1100- och 1200-talens möte mellan platoniker och aristoteliker och den därmed sammanhängande polariteten mellan de "kristendomströtta" och de "kristendomsfläktande".

Avsikten med denna artikel är att mer konkret belysa dessa medeltidshistoriska perspektiv. Steiners penseldrag är breda och motivet med platoniker och aristoteliker inrymmer så mycket att det lätt skymmer dramatiken kring det som betecknades som kättare – i det här fallet särskilt de sydfranska (occitanska) katarerna (som ofta kallades albigenare).

Min pensel kan naturligtvis inte jämföras med Steiners, och läsaren får dessvärre acceptera förenklingar här och där för att nå fram till konturerna i denna dramatik som på flera sätt har bäring på vår tid.

Skolan i Chartres med Alanus och Bernardus Silvestris är det mest lysande exemplet på den platonska bildvärlden. Steiner beskriver med rätta Alanus, Anticlaudianus som en höjdpunkt här. Alanus skildrar på konstfullt rimmat latin hur Den nya människan byggs av en vagn där de sju fria konsterna är hjul och skaklar. Konsterna framställs som sköna kvinnogestalter som leder männen i denna verksamhet.

Man får likväl inte glömma att Chartresskolan utvecklas i den romerska kyr-

kans hägn. Alanus, cisterciensermunken, är också författare till det av Steiner nämnda skolastiska verket, *De fide catholica*, (Om den katolska tron) som innehåller en skarp polemik mot bl a katarerna i delen *Contra Haereticos*.

Katarerna

I inledningen av denna diatrib talar Alanus målade om vantrons hydra. Liksom antikens odjur, skriver han inledningsvis, måste den bekämpas skoningslöst, men med "andliga vapen" (*armis spiritualibus*). Det är ännu 1100-tal och före det fruktansvärda "korståg" mot Occitanien som inleddes 1209. Sedan drar han detta sitt andliga svärd och hugger mot punkt efter

punkt i den katariska livsåskådningen: där finns ju främst ifrågasättandet av de kyrkliga sakramenten, men också exempelvis synen på den mänskliga själens vandring från liv till liv, något som enligt Alanus är oförenligt med den sanna kristendomen. Mot slutet raljerar han med hånfulla (och ohållbara) etymologier med beteckningen katarer (som de själva inte använde, i varje fall inte i Occitanien).

Katarerna är det tydligaste uttrycket för de kristendomströtta själarna. Den kristendom de mötte i den romerska kyrkan var omöjlig att förena med den de möter i sin egen läsning av Nya testamentet och ur den tradition de vuxit upp med. Att reda ut de historiska rötterna till denna tradition är mycket svårt, och teorierna om dem är mycket omtvistade. I den aktuella forskningen råder dock enighet om att beteckningen neomanikeism är ohållbar: att man från romerskt håll stundom använder beteckningen torde bero på att man hos Augustinus finner argument mot manikeismen som man kan applicera på katarernas dualism. Manes eller manikeismens skrifter nämns annars ingenstans i dokumenten om katarerna. Klarlagd är däremot anknytningen till bogomilerna – i de här aktuella föredragen nämner Steiner dualismen hos bulgarerna (=bogomilerna). I den fylligaste samtida krönikan om ”korståget mot albigenarna” kallas katarerna bl a ”cels de bolgaria”.

Själva betonade katarerna ständigt sin förbindelse med den ursprungliga, apostoliska kristendomen – enligt dem förädd av Romkyrkan. I den bevarade ritualen heter det:

Detta heliga dop i vilket Den Helige Ande är utgiven, har bevarats av Guds Kyrka från apostlarna och till nu, och det har kommit från Goda Människor till Goda Människor till i dag, och så skall det fortsätta till tidernas slut. (Aquel sanh babtisme per loqual sant Esperit es datz a tengut la gleisa de Deu dels apostols en sa, et es vengutz de bos homes en bos homes entro aici, e o fara entro la ti del segle).

I de sydfranska källorna kallas de som nämnts aldrig katarer. En vanliga beteckning var ”goda män” eller ”goda kvinnor” (de katariska kvinnorna var jämställda med männen). Annars: ”heretiker” (eretge på occitan). Ordet heresi hänger samman med val: alltså man aktivt väljer sitt förhållande till Kristus. Den för dem centrala johannesprologen säger ju ”Men åt dem som tog emot ho-

nom gav han rätten att bli Guds barn”. (Joh 1:12)

Denna rättighet erhöll katarerna genom den centrala, högtidliga akten Consolamentum där man ”gav sig åt Gud och evangeliet”. Det var ett andedop som gavs åt dem som gjort detta val och som prövats av dem som företrädde den katariska, ”Gleisa de Dio”, Guds kyrka, en gemenskap av dem som valt deras väg. Detta dop skedde inte i vatten som hos Johannes döparen. Det var ett dop ”med helig ande och eld” (Matt. 3:11). Det kunde bara ges åt människor som förstod det: de som genomgått en invigningsprocess och var beredda att omfattande ändra sin livsföring efter detta dop. Men consolamentum gavs också åt döende som uttryckt önskemål om det.

Kristusväsendet

Kristus som det uppenbarade Logos var en central upplevelse för katarerna. Consolamentum inleddes av läsning av Johannesprologen (I begynnelsen var Ordet), och på initiandens huvud lades Nya Testamentet, i varje fall det för katarerna så centrala Johannesevangeliet.

Kyrkan var inte en fysisk byggnad. Den fanns i varje människa och i den andliga gemenskapen. Man definierade sig som motsats till den romerska: ”Det finns en kyrka som förföljs och dödas, som apostlarna, och en annan som förföljer och dödar.” De romerska kyrkans sakrament förnekades. Inget materiellt kunde förmedla det andliga på det sätt som sakramenten sades göra.

I karmaföredragen talar Steiner om uppfattningen av Kristus som ett kosmiskt solväsen. För katarerna är solen förvisso en del av den fysiska värld de tar avstånd från, men bland de skrifter som de använde sig av, var en av de viktigaste den gnostiska ”Jesajas syn” (Visio Isaiae) från 100-talet e. Kr. Där beskrivs hur själar av Sathanas lockats ner från sin himmelska tillvaro och där fångslats i ”tunikor av hud” som gör att de glömmer sitt andliga ursprung och sin uppgift på jorden. Deras lysande kläder finns dock kvar i himlasfärerna. Endast Kristusväsendet kan iförd denna lysande klädnad stiga ned till sin jordiska verksamhet och där förena det andliga och det fysiska. I ”Jesajas syn” skildras de sju himlasfärerna, nedstigandet genom dem och Kristi återuppstigande. Jesaja får själv uppleva detta uppstigande för att han som vittne skall kunna berätta om det för människorna. Texten förebådar det som ett drygt millennium senare möter i Dantes ljusmystik i Divina Commedia

– men utan den stora poetiska kraft som gör Dantes verk till en av höjdpunkterna i världslitteraturen.

Den smärtsamma upplevelsen av fångenskapen i materian skildras på flera ställen av katarerna: När Sathanas förfört själarna och lockat dem ner från den himmelska tillvaron ”gräto de bittert” (multos ploraverunt) över sin situation där de tvingats in i sina ”tunikor av hud”. Det som Strindberg (sannolikt utan att veta något om katarerna) låter Indras dotter uttala när hon i slutet av Ett drömspel skall återvända till sin himmelska tillvaro. Hon svarar Diktaren som frågat vad hon lidit mest av under sin vistelse på jorden: ”Av - att vara till; att känna min syn försvagad av ett öga, min hörsel förslöad av ett öra, och min tanke, min luftiga ljusa tanke bunden i fettslyngors labyrinter /.../”

Gralströmningen

Det är ett av många framhävt historiskt fenomen att katarrörelsen blomstrar samtidigt som gralsberättelserna växer fram. Likväl finns, märkligt nog, ingenting i den omfattande medeltida dokumentationen som antyder att katarerna själva sett det för vår tid så uppenbara sambandet mellan dessa två. I de aristokratiska kretsar där katarerna hade så många anhängare liksom bland trubadurerna var artusberättelserna väl bekanta. Där var sökandet efter gral var ett viktigt motiv. Wolfram von Eschenbach har från sin tyska utgångspunkt en stark relation till just södra Frankrike. Man har spekulerat i att den sydfranska källa han åberopar, ”Kyot från Provence”, skulle ha förmedlat den kosmiska, icke katolska kristendom som är fundamentet i den världsbild som tonar fram i hans stora epos om Parzival.

Det centrala i katarrörelsens syn på människan är som nämnts det paradisiska ursprunget och fallet från det. Gralen hos Wolfram är just den sten som faller ner på jorden under kampen mellan Lucifer och Gud ”dô striten beguonden Lucifer unt Trinitas”. Detta kan förstås som att gralen representerar det innersta, den oförgängliga väsenkärnan i själen med dess himmelska ursprung.

Men det är mer: för katarerna var ”hjälparen den helige ande” (Joh 14:26 och 15:26) den kraft som Gud skulle sända till människorna när Kristus lämnat dem. Man använde den latinska översättningens (och den grekiska grundtextens) ord ”paracletus” eller den occitanska ”cofortaire”, tröstaren.

Gralstriddarnas vapen var duvan, den Helige andes symbol, och det är en glänsande vit duva som var långfredag ger gralen dess kraft.

Lite subtilt kan man argumentera för att kalla gralsberättelserna som uttryck för en platonsk hållning. Påtagligt är också det faktum att den kristna verkligheten i dessa texter inte handhas av en kyrka och dess präster, utan av en riddargemenskap i en svårfunnen borg – utom i några lite senare, där man försöker rädda över motivet till kyrkans hägn. Kan man hitta ett tydligare tecken på längtan efter Kristus men också "kristendomströtthet"?

Inkvisitionen, den beväpnade aristotelismen

Kampen mellan de två riktningarna radikaliserades som bekant under 1200-talet. Kättarbål och andra grymma avrättningar av oliktankande förekom redan tidigare. Men 1233 inrättade påven officiellt inkvisitionen och gav den nybildade dominikanorden (stadfäst av påven 1216) en huvudroll i den. Den blev en domstol med vida fullmakter. Och förvisso uppfylldes förväntningarna på denna nya institution med stor nit. Och framgång. I processer mot stora delar av den occitanska befolkningen rensades "vantrons hydra" bort. Och därmed 1100-talets innovation: det fria tänkande som utvecklades i universiteten, i samtal mellan människorna och i den katariska kyrkan. Omkring 1320 hade man lyckats befria Occitanien från den för den romerska kyrkan så störande konkurrenten.

Den stränga regim som dominikanorden utvecklade hade föga att göra med hållningen hos dess grundare Dominicus, vars mildhet prisas i de biografiska skrifterna. Den mest lysande representanten för dominikanernas tankeskärpa och teologiska insikter var som bekant Thomas Aquinas, "Doctor Angelicus". Han var själv inte aktiv i inkvisitionen, men var helt införstådd med den. I sin Summa beskriver han de vantroende som värre brottslingar än falskmyntare. De förvanskar Guds heliga ord vilket är ett långt allvarligare brott. Om därför heretikerna efter en första och en andra uppmaning kvarstår i sin vantro, måste Kyrkan förkasta dem ur sin famn genom bannlysning, och bör likaså, till andras frälsning, överlämnas till den världsliga rättvisan, på det att de må avskiljas från världen genom döden. - "non solum excommunicari sed et juste occidi". Ty det

finns en, och endast en sanning – den romerska kyrkans!

Alanus "armis spiritualibus" räcker inte längre!

Fienderna fanns för övrigt också inom kyrkan: i franciskanerorden fanns företredare som bl a tog avstånd från inkvisitionen. Dessa fängslades, torterades och omkom i världsliga celler.

Inkvisitionen väcker hat i befolkningen med sina skoningslösa metoder och hårda straff, där en avvikande religiös tro (även om man avsvurit sig den) leder till döden på bål eller långvariga fängelsestraff under omänskliga förhållanden. Med sitt raffinerade angivarsystem och sin åsiktsförföljelse förebådar 1200-talets inkvisition vår tids politiska rättegångar.

I vår tid

Är tolerans och fredlig samlevnad en allmänt accepterad norm. Vi är beredda att kompromissa ganska långt med olika uppfattningar, och föredrar att lösa konflikter i samförstånd och med respekt för den andres frihet. När detta visar sig omöjligt får det förödande konsekvenser. Toleransen kan aldrig acceptera intoleransen.

Förföljelsen av katarerna förblir ett motto till vår tid: intoleransens yttersta konsekvens. I det goda Occitanien fanns öppenheten för olika uppfattningar och kulturer. Här kunde katarer, trubadurer, lärda judar, romerskt-kristna, muslimer (morer), exotiska besökare från Balkan mötas och lära av varandra. Ty intresset och öppenheten för det olikartade var ett dominerande inslag i den occitanska kulturen.

1200-talets religionskrig med dess hundratusentals dödsoffer, med dess skövade städer och landsbygd ledde politisk och religiös enhet, och till att Frankrike utvidgades söderut till sina nuvarande gränser. Men till vilket pris!

De åsyftade texterna av Rudolf Steiner är framför allt föredragen 13 juli 1924 i Dornach (Karmaföredragen bd 3), 12 september 1924 i Dornach (Karmaföredragen bd IV) och 18 juli 1924 i Arnheim (Karmaföredragen bd VI)

Ascensio Isaiæ finns i fransk översättning av René Nelli i samlingen *Le phénomène cathare* s 109-128. De grekiska, koptiska och latinska versionerna i *Corpus Christianorum. Series Apocryphorum* 7, Brepols - Turnhout 1995

Citatet av Thomas Aquinas återfinns i *Summa Theologiae Del II-II, quest XI art 3*

Occitanien, ibland ännu kallat Languedoc = sydvästra Frankrike (där man bl.a. finner städerna Toulouse, Carcassonne och Narbonne och katarborgen Montségur)

Göran Fant
goran.fant@gmail.com

ESSÄ

Sionismens tragik

Hans Möller

Theodor Herzl hade 1894 upplevt Dreyfusprocessen i Paris, hört mobben vråla 'Död åt judarna' och sett hur den militärt och katolskt sinnade antisemitiska pressen tog parti mot den helt oskyldige judiske kaptenen Alfred Dreyfus som anklagats för högförräderi och dömdes till förvisning på Djävulsön i Sydamerika. Detta jämte de ryska pogromerna och den antisemitism han mött i sin hemstad Wien gjorde att Herzl såg antisemitismen som obotlig. Gripen av tidens nationalistiska och koloniala idéer i Europa drog han slutsatsen att endast ett nationellt hem skulle rädda hans förtryckta folk. Att kolonisera ett annat folk var inget problem, den överlägsna europeiska kulturen förde endast gott med sig. Det var en börda den vite mannen tog på sig. 1896 utgav han sin skrift "Der Judenstaat" och året efter sammankallade han i Basel den första sionistkongressen. Efterhand utstakades målet: återkolonisering av Palestina. Problemet var att endast några få procent av invånarna var judar. Det skulle åtgärdas genom inköp av mark och en massiv inflyttning med målet att utgöra majoritet och sedan utropa en judisk stat med säkrade gränser.

I början gick det rätt lugnt till. Judarna som "Bokens folk" åtnjöt en viss respekt, mer än vad de kristna visat. Men när araberna upptäckte sionismens mål, att kolonisera Palestina, så vaknade motståndet. Som svar bildades två judiska terrorligor, Irgun Zvai Leumi och Sternligan ledda av två blivande premiärministrar Begin och Shamir, den förre också fredspristagare. FN's medlare Folke Bernadotte mördades. Hans delningsplan gav inte Jerusalem åt judarna. Mördarna gick fria. Terrorn var framgångsrik. Britterna gav upp mandatet och lämnade det åt FN. Bernadottes plan förföll. I november 1947 röstade FN mot hela den muslimska världens vilja med 33 röster mot 13 för en tvåstatslösning. Araberna ser det som uttryck för västvärldens dåliga samvete efter att Förintelsen avslöjats. Man offrade araberna, inget västland behövde ju avstå något. Några timmar innan det brittiska mandatet gick ut gjorde David Ben Gurion en kupp. Ensidigt utan förhandlingar lät han utropa staten Israel 14 maj 1948.

För George Marshall USA's utrikesminister, grundare av Marshallhjälpen och fredspristagare var detta en chock. Han hade varnat president Truman för att tillstyrka upprättandet av en judisk stat i Palestina, då skulle det aldrig bli fred i den känsliga Mellanöstern. Detta har besannats. Men Truman lyssnade på andra röster och fruktade sovjetisk infiltration. Redan året efter kunde Israel ta plats som en fri nation i FN utan att gränser fastställts, något unikt som möjliggjort ständig utvidgning.

Så hade det otroliga skett, judarna hade efter 2000 år i exil fått en egen stat i Palestina. Men till vilket pris? Det som sionisterna firar som sin nations återfödelse kallar araberna al-Nakba, Katastrofen. Dem som araberna kallar hjältar och martyrer kallar israelerna mördare och terrorister. Världsbilderna går helt isär, det som förebådar etnisk rensning "transfer" och folkmord. Lyckligtvis finns i Israel starka återhållande krafter. Ett "säkerhetsstängsel" högre och längre än Berlinmuren klyver nu Palestina och våldsspiralen växer. Det blir allt tydligare att Herzls kolonialistiska form för sionism med rot i 1800-talets imperialistiska Europa är en olycka, för judarna själva, för världen. En förförlig slogan hade skapats. "Landet utan folk till folket utan land". Araberna räknades alltså inte. Förtryckta judar kunde så inom några år förvandlas till förtryckare och ockupanter, inte för att man ville det utan genom våldets obehagliga logik. Vi kan se parallellen till Bismarcks Preussen: de yttre segrarna, de bländande triumferna grundade på vapnen mot en fientlig omgivning ledde i längden till undergång.

Människorättsskampen Thomas Hammarberg har lyft fram ett talande vittnesbörd från Tiqva Honig, en kvinnlig elitsoldat från kriget 1948: "om inte Israel erkänner och ber om förlåtelse för det som hände 1948, inte berättar den verkliga historien om den palestinska katastrofen när 418 palestinska byar jämnades med marken och bortåt 800 000 människor förvandlades till flyktingar, kan vi som israeler aldrig bli riktigt fria." Men ett sådant erkännande har aldrig skett och den verkliga historien har förtigits, att Israel är ett europeiskt kolonisationsprojekt. Vad araberna fått tåla kan vi läsa om Göran Rosenbergs bok "Det förlorade landet" och vad de fått utstå av förnedring och våld kan man läsa om i Susan Abulhawas roman "Morgon i Jenin" som kom ut i pocket hos oss 2011. Staten Israels agerande har väckt antisemitism i den muslimska världen.

En som ärligt stod för att staten Israel grundats som ett koloniseringsprojekt var själve landsfadern David Ben Gurion. Cordelia Edvardsson, överlevare från Auschwitz återgav i DN 31 maj och 1 juni 2001 några av hans uttalanden. 1938 yttrade han: "När vi säger att araberna är angripare och att vi försvarar oss själva är det endast halva sanningen. När det gäller vår säkerhet och våra liv så försvarar vi oss. Men striden är bara en aspekt av konflikten som i sin kärna är politisk. Och politiskt är vi angripare och de försvarar sig själva." - 1949 efter att han utropat staten Israel yttrade han: "Om jag vore arabisk ledare skulle jag aldrig komma överens med Israel. Vi har tagit deras land. Visst, Gud lovade det till oss, men vad spelar det för roll för dem? Vår Gud är inte deras. De ser bara en sak: Vi kom hit och stal deras land. Varför skulle de acceptera det?" Ben Gurion såg etnisk rensning som nödvändig: en stat som till mer än 40% utgjordes av araber var ingen stabil stat.

Man skulle tro att sådana uttalanden, att nationsgrundaren själv säger "politiskt är vi angripare och de försvarar sig själva" och sedan "Vore jag arabisk ledare skulle jag aldrig komma överens med Israel" borde väckt en glödande debatt. Motsatsen skedde, uttalandena murades in i total tystnad, medierna duckade, själv censuren tog över. Det fick helt enkelt inte vara sant. För vad hade Israel då för existensberättigande i en efterkolonial tid? Israel brukar ha tre argument i. "Vi är här med historisk rätt för vi var först" (Netanyahu); Gud har lovat oss landet; FN beslöt upprättandet av en judisk stat 1947. - Men det FN beslöt var en tvåstatslösning som aldrig blivit av. Aldrig hör man: Vi är här med vapnets rätt. Tar man fasta på "Vore jag arabisk ledare -" kan det genast tolkas som försvar för Hamas enligt FN's regler som ger ett ockuperat land rätt till självförsvar med alla medel. Den verkliga historien måste förträngas, debatten krackelerar, även hos oss. Slagskuggan från Förintelsen är ännu så stark att en objektiv historiebild inte varit möjlig. Statens Israels grundande väckte så glödande, nästan messianska förhoppningar att en omprövning är allt för smärtsam.

Men sionismen hade kunnat gå helt anorlunda vägar än Herzls koloniala projekt. Inom judendomen finns starka röster, så 1900-talets store judiske filosof Martin Buber som skrev att vi behöver inte en judisk stat. "Varje nationalstat i en vidsträckt fientlig omgivning skulle innebära ett avsiktligt nationellt "själv-mord." Sionismen skulle i stället efter-

sträva "ett permanent och vänskapligt samförstånd med araberna på livets alla områden i vårt gemensamma land." Han grundade ett politiskt parti Ichud (Enighet) för försoning men fick ringa respons. Arbetarsionismen under Ben Gurion med övertygelsen att endast vapnen kan trygga vår överlevnad segrade överlägset. - Buber och Arthur Rupp in i The World Sionist Organisation i Yishuv bildade 1925 Brit Shalom, Alliansen för fred för att bidra till respekt mellan araber och judar; Rupp skrev: "Det arabiska hatet mot oss är i stor utsträckning vårt eget fel. Sionismen kommer att sluta i en katastrof om vi inte finner en gemensam plattform." Israel vittrar sönder andligt och politiskt genom yttre tryck och inre spänningar. Men tankar sådana som Bubers och Ruppins ger möjlighet till förvandling; Det blir en lång och svår kamp och kan knappast bli möjligt förän efter nya katastrofer.

Långsamt släpper självcensuren. Ett tidens tecken är en märklig bok av Avraham

Burg, Knessets, parlamentets talman 1999-2002, som kom ut på svenska 2010 "Förintelsen är över och vi måste resa oss ur askan". Judarna som upplevt ett så fruktansvärt folkmord borde bli ledare i kampen mot varje form av förtryck och inte avskärma sig och kapsla in sig i sitt eget lidande. Bosättarna - inklusive Netanyahu och Likud - är Israels verkliga fiender, säger han. - Ett annat tecken är mellanösternkännaren Ingmar Karlssons bok "Bruden är vacker men har redan en man. Sionismen - en ideologi vid vägs ände?" som kom ut nästan samtidigt med Burgs bok. Och alldeles nyligen har Torbjörn Tännsjö, professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet i en bok "Fatta. En upplysnings-skrift" och i en artikel i DN lagt fram djärva, förnyande tankar. Varken judar eller araber behöver en nationalstat, vad de verkligen behöver, det är att leva i fred med varandra och slippa "säkerhetsstängsel". Steiners tregreningstanke pekar i samma riktning.

Det skulle vara en välsignelse för alla, för hela omvärlden. Det stora hindret är föreställningen att det måste vara en judisk och en muslimsk stat. Men en stat byggd på ras och religion är knappast en modern stat. Båda folken skulle kunna leva i fred sida vid sida i en modern sekulär stat med full religionsfrihet och garantier för mänskliga rättigheter. En tvåstatslösning är varken möjlig eller ens önskvärd, säger Tännsjö, det innebär etnisk rensning. Man kan tillägga att

statsdelningar såsom Indien-Pakistan, Sudan-Sydsudan, Abessinien-Eritrea haft fasansfulla följder. Omvärlden bör snarast överge tvåstatstanken och sätta in all kraft på att möjliggöra ett gemensamt Palestina för båda folken. Idag verkar det utopiskt men har framtiden för sig. En förändring kan bli möjlig först när tillräckligt många ledande judar och amerikaner inser att det varken är i deras eller USA's intresse att stödja Israel i dess nuvarande form.

- Konflikten har pågått i nästan ett århundrade. Med historiskt perspektiv kan vi nu se vad som möjliggjorde att Herzls koloniala projekt segrade förutom sionisternas diplomatiska skickligheter med The World Zionist Organization (WZO)" och Chain Weizmann i spetsen. Avgörande var att Weizmann lyckades få den engelska utrikesministern Balfours stöd. 1917 var Storbritannien pressat till bristningsgränsen av det totala tyska u-båtskriget. Samma år ockuperade de Palestina. Weizmann lyckades nu utverka den engelske utrikesministern Artur Balfours stöd för det sionistiska programmet. Balfourdeklarationen 1917 innebar att brittiska regeringen förklarade "sig vilja göra de största ansträngningar för upprättandet av ett nationellt hem i Palestina för det judiska folket". Samtidigt "förklarades bestämt att intet fick göras som kan inkräkta på icke-judiska samfunds borgerliga och religiösa rättigheter". De båda principerna var oförenliga, de slog ihjäl varandra. Balfourdeklarationen var en ordbubbla. Men det gav grönt ljus för Herzls koloniala Sionism under hela det brittiska styret ända till mitten av 40-talet då en brytning skedde genom massiv judisk invandring efter kriget.

Nästa avgörande steg var att FN 1947 röstade för en tvåstatslösning enligt balfourdeklarationen och därigenom skapade en olöslig konflikt. I verkligheten var det Västvärlden och dess allierade som skapade beslutet genom sin röstövertikt. Och därigenom har debatten snedvridits i snart sjuttio år eftersom man utgått från FN-beslutet och därigenom har araberna hållits nere. "FN beslöt om en judisk och en arabisk stat. Judarna rättade sig efter detta, inte araberna. De har själva skapat konflikten och får skylla sig själva". Israel har hyllats som "Mellanösterns enda demokrati". Klarhet och rättvisa i debatten kan endast uppnås när vi tar vår utgångspunkt i konfliktens varaktiga ursprung, i sionismen.

Att Israel har kunnat överleva sju krig mot arabstaterna har varit möjligt främst genom det väldiga stöd Israel fått från USA i FN och genom stora bidrag i dollar och avancerade vapen. Den fundamentalistiska kristna högern, ca 50 miljoner människor, en grupp ingen president vill stöta sig med anser på biblisk grund att judarna måste få sitt förlovade land för att Kristus skall kunna återkomma och omvända sitt folk, judarna. På ett märkligt sätt samverkar de med de judiska bosättarna som kräver sitt Förlovade land för att Messias skall kunna komma till sitt folks räddning.

LÄRARMÖTE

De svenska waldorflärarnas årliga januari-möte

Karen Swartz Larsson

Man behöver inte vara antroposof för att förstå att något alldeles speciellt äger rum när människor får träffas och inte minst när människor får träffas för att uppnå ett gemensamt mål. Jag har svårt att tro att jag är ensam om att uppleva att livet som medarbetare i en antroposofisk verksamhet ibland kan upplevas som om man jobbade i en liten avskärmad koloni som ligger precis vid kanten av ett större och bullrigt territorium och som inte sällan är helt oförstående eller till och med fientligt inställd vad gäller arbetet som vi gör. Trots dessa röriga och ogynnsamma omständigheter fortsätter vi ändå - precis som Sisyfos - gjorde - att rulla det förbas-kade stenblocket uppför kullen dag efter dag, år efter år, oavsett om solen skiner eller om det är åskväder, eftersom vi vet att i slutänden är våra ansträngningar ovärderliga. Det är då oerhört viktigt att ta till vara på de få stunder vi faktiskt får träffa andra som befinner sig i liknande situationer - kanske i synnerhet när sommarlovet verkar te sig som en avlägsen dröm. En sådan möjlighet för några av oss är det svenska Waldorflärarmötet som i år hölls på Örjanskolan i Järna och som både skolans medarbetare och elever skötte på ett utomordentligt sätt. Mötets organisationsgrupp, som bestod av ett antal av Pedagogiska Sektionens medlemmar, som arbetade med planeringsuppgifter under en lång rad månader, gjorde ett beundransvärt och på ett utomordentligt sätt ett riktigt herkulesarbete, might I add.

Under dessa härliga vinterdagar samlades 250 medarbetare från hela Sverige för att fördjupa sig i det mycket angelägna temat Förnya och utveckla nutidens andliga liv: Lärarens ansvar? Olika inspirationsinlägg varvades med spännande möjligheter för deltagarna att träffas i arbetsgrupper, och första dagen kröntes med ett obeskrivligt vackert uppträdande av Gloriakören och Järna Körförening - tillsammans omkring 100 sångare - med en kammarorkester som under Göran Sjölin's ledning framförde Brahms Ett tyskt rekviem i ett fullsatt Kulturhus. Då

blev en perfekt dag plötsligt ännu mer perfekt, vilket låter omöjligt, men jag lovar er att det inte alls är det.

Den sista dagen bjöd också på ett smörgåsbord av intressanta och tänkvärda aktiviteter, och när jag till slut slängde mina saker in i bilen för att åka hem till Stockholm kände jag mig en aning ledsen, eftersom gemenskapen som blev till under mötet inte kunde packas ner i väskan lika lätt som mina böcker eller tröjor. Den finns ändå kvar i mitt hjärta, som tur är.

Det skulle naturligtvis vara förståeligt om någon innerst inne önskade att mötet istället hade ägt rum på det näraliggande Kulturhuset. Det vore, som de flesta av er, kära läsare, vet, nästan intill otänkbart att någon inte skulle bli inspirerad av en sådan miljö. Inom dessa pastellfärgade väggar kan det kännas som om man var i famnen av något ofattbart större än en själv. Jag vill dock försiktigt uttrycka min fasta övertygelse om att en högtidlig stund, där ljuset fyller både det yttre och det inre rummet, kan utspela sig likaväl i en gymnasal som i den stora salen på Kulturhuset för att det som faktiskt händer är oberoende av en specifik plats, eftersom sann magi är någonting som uppstår när människor möts. Oavsett var vi kommer att hålla hus nästa år så hoppas jag att vi då ses på lärarmötet 2017. Jag ska spara en plats åt just dig och dig och dig?

Arrangör: Pedagogiska Sektionen i Fria Högskolan för Antroposofi

Reflektioner av Karen Swartz Larsson, lärare vid Idunskolan, Nacka.

LÄRARMÖTE

Inspirationsinlägg Ett arbete i vardande

Karen Swartz Larsson

Inspirationsinlägg på Svenskt Waldorflärarmöte 2016

Ett arbete i vardande - som en dag när det växt upp hoppas bli en artikel

För flera veckor sedan, när jag var i Turku, Finland och deltog i ett seminarium för forskare vid Åbo Akademiens fakultet för religionshistoria, hade jag nöjet att

träffa en gästprofessor. Han råkar dela mitt akademiska intresse, nämligen alternativa spirituella diskurser. Under en diskussion gällande en av mina finska kollegors arbete beskrev han en situation som ofta inträffar under de kurser han ger i England. Det utspelar sig ungefär så här: när ämnet att ha upplevt något som till synes vägrar ge den bekväma vardagliga förklaringen som det vanliga livet till en början tycks ge, förnekar de närvarande att de själva någonsin har upplevt något sådant - åtminstone gör de det till en början. Men efter en stund är det ofrånkomligt att någon berättar om den gångna då mormor såg skuggfigurer i ögonvrån strax efter att farbror Herbert avlidit. Andra börjar då att tona in med liknande bidrag om tant Catherins upplevelser eller en historia som en person som bodde granne med dem för femton år sedan berättade. Så småningom testar en särskilt modig själ om isen bär och berättar inte om vad som hände en vän till en vän, utan istället om en episod från det egna livet där gränsen mellan det möjliga och det omöjliga, analogt med det tänkesätt som blivit dominerande de senaste decennierna, för åtminstone ett ögonblick kunde försvinna.

Eftersom jag inte har några hårda fakta att underbygga det jag nu ska påstå med, är jag ändå helt övertygad om att alla möjliga slag av berättelser skulle fylla väggarna i detta rum om jag gav er 10 minuter att avslappnat tala med varandra i små grupper. Tyvärr har vi just nu inte tid till en sådan övning men det skulle i vilket fall vara mycket intressant.

Kanske kan vi spara det till senare då det kanske organiskt kan växa fram i de olika samtal som denna dag otvivelaktigt kommer att erbjudas oss. I vilket fall är jag säker på att vi bär berättelser inom oss om osedda talares röster; drömmar som flera dagar senare visade sig vara skisser till händelser som de facto ägde rum i det vanliga, vakna livet; exempel på att verka kunna läsa andras tankar; ögonblick som lystes upp av närvaron av någonting som vi kanske vågar kalla "gudomligt"; eller scener som målades upp inför våra inre ögon av liv som levdes långt före det aktuella livet. Å andra sidan, om er biografi ännu inte inkluderar sådana erfarenheter, kanske det snart kommer att göra det. Just idag är kanske den dagen.

Vare sig ni skulle eller inte skulle vara någon att dela er berättelse med under vårt hypotetiska samtal, vill jag nu vända mig till några frågor som jag upplever som mycket problematiska, nämligen: varför är det genant att erkänna att man har haft

en upplevelse som inte kan förklaras av den utan tvekan otillräckliga verktygs-låda som den moderna vetenskapen till-handahåller? Den frågan är dock under-ordnad en fråga jag finner mer angelägen och som jag vill uttrycka på detta sätt: varför är det genant att tillstå att man tror på en verklighet, eller verkligheter, bortom den som kan avtäckas med de fem utvecklade sinnena som på något sätt fått rollen att diktera vad vi tillåts kalla "det reala" enligt de regler som råder i den alldagliga diskursen?

Det finns givetvis olika skäl till denna utveckling som är djupt rotad i svensk kulturhistoria. Vi ska strax kort undersöka dem. Onekligen finns liknande tendenser av olika grader i hela Västvärlden, men på ingen annan plats på jorden tycks man vara så fäst vid iden om den egna sekulariseringen som i Skandinavien. Det är en bild som vid närmare granskning avslöjar att den döljer en mycket mer komplex realitet. Det är också viktigt att inse att det naturligtvis finns många undantag från det jag nu i ganska grova drag ska presentera. I en del svenska samhällsgrupper får man prestige av att erkänna att man tror på och har erfarenheter av översinnliga världar. Det kan till och med vara en förutsättning för medlemskap. Men nu i detta sammanhang är vi fokuserade på det jag vill kalla det vanliga samhället, en robust och tuff lekplats där sådana synsätt inte alltid är välkomna och till och med ofta anses löjliga.

Jag är inte historiker så det jag nu ska skissera är mindre precist även i förhållande till det man kan möta i en Wikipediartikel, men jag hävdar att situationen utan tvekan kan sammanfattas på följande sätt: Sverige har på relativt kort tid gått från att vara ett land dominerat av en kraftfull statsreligion som i princip hade monopol på hela den spirituella och religiösa marknaden till ett land där antalet deltagare i söndagsgudstjänsterna troligen skulle kunna ta en fika tillsammans på ett litet kafé efteråt. Vad har hänt? Man kan välja på några vägar för att närma sig frågan. Till del är det resultatet av processer som kommer från det lite slarviga och komplicerade projektet som kallas upplysningen. Kristendomen startade sitt ojämna ursprung på en väg som slingrar sig fram som en lång och krokig bergsstig med många kurvor. Den gick från att hävda en position som någonting som åtminstone låg på en nivå där den togs för en självklar komponent till livets alla facetter och sedan till en där minsta viskning om att känna sympati för den skulle vara tillräckligt för att

utlösa förakt och skoningslöst förlöjligande från de (som kände att de var) alltför intellektuellt utvecklade för (vad de uppfattade vara) ett sådant arkaiskt struntprat. Denna vanskliga situation blev inte bättre av statskyrkans långvariga kampanj att försvåra tillhörigheten till vilken annan tro eller samfund som helst så mycket som möjligt. Dessa ansträngningar verkar ha efterlämnat ett bestående och långt ifrån attraktivt intryck på den svenska kulturella fantasin, vilket resulterat i att kyrkan ses som en intolerant och manipulativ institution och, vad mer är, som en ytterst irrelevant sådan sett ur ett perspektiv färgat av upplysningen.

Fastän statskyrkan intar en långt mer marginaliserad position än förr i tiden, kastar den märkligt nog fortfarande långa skuggor på Sveriges kulturlandskap. Bröllopslöften utbyts i dess helgade rum trots att ett samtal om vad det lyckliga paret egentligen vet om bibeln och kristendomen förmodligen skulle bli mycket kort. Barn döps fortfarande i en ceremoni som troligen inte reflekteras över varken före eller efter att festmåltiden intagits. Föreställningen att sluta ta hänsyn till de många kristna högtiderna som fyller den svenska kalendern – och med "ta hänsyn till" menar jag att få en ledig dag eller ett extra skäl till att unna sig mat och dryck – skulle förmodligen mötas med ett utvisningshot eller åtminstone den strängaste min en svensk kan få till. Givetvis överdriver jag, men inte särskilt mycket tror jag. Svenskarna har i stort förblivit kulturellt kristna, men att faktiskt hänvisa till att man tror på det väsen som ibland kallas Jesus Kristus, eller något annat transcendentalt väsen för den delen, fordrar ett visst sorts mod i vår tid, eftersom det i vissa kretsar skulle vara liktydigt med ett socialt självmord. Om man skulle ta upp detta samtalsämne eller hävda sin åsikt här, kan det till och med liknas vid en slags bikt, som om någon skulle erkänna att hen en gång i sin ungdom stulit en bil eller att hen var skurken som i smyg tog den sista munken. Det är hög tid, kära vänner och kolleger, att vi vänder denna trend och på vårt eget sätt anstränger oss att lyfta bort det sociala stigma som klistras på de som tror att livet är mycket mer än vad det verkar vara.

Fastän vår utgångspunkt då kanske ter sig lite trist och tyngande, är den inte så dystert som man skulle kunna tro eller som vissa människor med sin agenda vill få oss att tro. Vi kan fråga oss själva: är det faktiskt så att en majoritet av Sveriges befolkning vägrar tro på ting eller fenomen som, sett utifrån ett – vetenskapligt

- perspektiv, inte kan förklaras? I ett ord: nix. Utan att gå in på alltför många potentiella medvetenhetsbedövande detaljer, har några studier pekat på att svenskar, liksom många av näraliggande länders medborgare i Västvärlden, inte har blivit mindre religiösa eller spirituella; de har istället på ett differentierat sätt blivit religiösa eller spirituella, på sätt som många inte direkt skulle associera med föreställningen om vad religion är. Istället för att delta i den offentliga religionens mycket synliga ståt (utom de delar som blivit kulturella artefakter) tenderar svenskar, vilket är dokumenterat, att privat omfamna det de känner ger mening i livet och som tjänar som markeringar som guidar dem på livets stig: genom blåa skyar, kurvor, omvägar och allt.

Denna förskjutning från den offentliga sfären till den privata kan naturligtvis åtminstone delvis förklara varför en del svenskar motvilligt vill tillstå eller diskutera sådana teman gällande själen. Min tro är min. Jag har själv valt den och kanske sammanställt den från ett antal olika traditioner och vävt ihop dem på ett sätt som ni kanske bedömer som disharmoniskt eller t o m ointelligent. En sådan ståndpunkt, trots att den utesluter möjligheten att ha en hel del värdefulla utbyten med andra människor, är inte i sig helt ologisk.

För övrigt vill jag hävda att det är få av oss som är konsistenta gällande vår tro. Vårt synsätt förvandlas under åren precis som våra kroppar, än hit än dit som svar på de till synes ombytliga förändringstrenderna. Kanske generas vi över att till och med för våra närmaste berätta att vi känner oss dragna till judendomen eller hinduismen eller andra ismer efter att under lång tid känt oss hemma eller i några fall hållits som gisslan emotionellt någon annanstans. Vad kommer de att göra eller säga? Kommer vår relation att vara densamma efter att jag berättat? Kommer jag själv att vara densamme efter att jag berättat? Kanske vi inte ens vet var vi tror? Alla dessa skäl gör det förståeligt om vi väljer att hålla tyst om saken.

Det som är svårare att svälja är skammen som dröjer kvar som lukten av "mikrad" fisk i ett litet kök, efter att ha tillstått att man har synsätt som kanske kan rubriceras som spirituella. Den sorts mobbning som bygger på idealiserade föreställningar hos några och som hänsynslöst klistras på alla andra – och här menar jag till myten om de totalt sekulariserade svenskarna – är mildt sagt sorglig för att inte säga riktigt tragisk. Ser man det på distans är det lika bisarrt som allmänt: en

systematisk marginalisering, ett upprätt-hållande som många av oss deltar i varje gång vi (jag) tiger, vilket jag bara kan kalla för mobbing eller att vi ser våra egna värderingar som mer sanna än alla andras, vare sig vi tror på en högre makt eller på ingenting alls.

Jag föreslår inte att vi ska berätta för alla vi möter om den gången vi såg den där gungstolen gunga av sig själv i tant Sallys sommarstuga eller om vem vi bad för igår kväll innan vi somnade. Inte heller tror jag att det är särskilt framgångsrikt att starta ett meningsutbyte med någon som redan innan du öppnade munnen hade bestämt sig för att du har fel. Naturligtvis har allting sin plats och sin rätta tidpunkt. Men låt mig påminna er om att de av er som tror att det finns något mer än det våra kroppsliga sinnen kan upptäcka, på inget sätt är ensamma, trots den besvärliga tystnaden, som så ofta följer på samtal gällande realitetens natur, kan få er att tro. Nästa gång ni blir invecklade i ett scenario som påminner om det jag beskrev i början av mitt anförande – den särskilda diskussionen som gällde om ni haft eller inte haft upplevelser som trotsade en vanlig förklaring – och jag är tämligen säker på att ni förr eller senare kommer att hamna i en sådan situation igen – varför inte denna gång öppna dammluckan? Jag kan nästan garantera att en mängd berättelser väntar på att få möta dagsljuset så snart era berättelser har banat väg för andra som längtar efter att dela med sig av sina. Ni gör inte bara er själva en tjänst genom att vägra svärta ner era egna berättelser, ni skapar också en plattform för en dialog som jag känner att vår planet i högsta grad behöver. Det är inte ett ögonblick för tidigt.

Översättning: GN

VINTERMÖTET

Är världen i gungning?

Ehrlich Elisabeth

Anförande på Antroposofiska Sällskapets Vintermöte 2 januari 2016

Man kan gott och väl säga att världen är i gungning. Dagligen konfronteras vi med fenomen och händelser som sätter världen i gungning. Plötsligt är vi drabbade. Världen förändrar sig, ombildar sig och detta direkt utanför vår egen dörr. Terror, krig,

folkvandring, naturkatastrofer, miljökatastrofer och politiska förändringar med stora konsekvenser. Europas vision, dess stora idé, verkar falla, skakas om och ifrågasättas. Många förlorar plötsligt sin relation till sitt eget land. Regeringar tar beslut som en del medborgare inte längre kan stå för. Plötsligt har vi någonting framför oss som är nytt och som vi aldrig tidigare upplevt. Det är som om någon byter ut bakgrunden på en tavla och det som avbildas sätts i ett helt nytt sammanhang. Jag tappar plötsligt fotfästet en aning, mina värderingar ifrågasätts, prövas. Vi inser att vi trodde att vi var på ett särskilt sätt, tänker på ett visst sätt, ser på världen ur en särskild synvinkel och plötsligt är det som om vi vaknar upp och inser att styrkan på våra glasögon inte längre är adekvata. Vi ser inte längre den världen vi såg igår. Vi blir oroliga. Vad tycker vi egentligen? Var har vi vår tillhörighet?

Det vi iakttar är en ökande osäkerhet som framkallar ett visst basalt mänskligt beteende och samtidigt ser individuellt olika ut. Detta är flight, fight and freeze. Ett reflexbeteende som styrs av nervsystemet. Ett beteende vi hittar i vår tid, i samhället, i media i världen, bland oss, ja även i oss själva och detta gör att vi blir rädda.

Människor i krig flyr, tar sig därifrån, är beredda på det värsta.

Här i Europa blir vi oroliga och reagerar olika. Så sätter vi i ex eld på ett boende för flyktingar för att bli av med problemet. Vi stänger gränsen, puttar bort, går i försvar.

Och sedan finns faran, och detta gäller den stora massan i befolkningen, att man känner sig maktlös. Hela situationen stelnar till, fryser till. Det är vi, den stora mängden, som tittar på. Det är jag, individen, som inte förstår vad som händer. Jag väntar på en lösning. Jag blir maktlös. Världen är i gungning och jag är osäker.

Om man idag frågar de som upplevde nationalsocialismen i Tyskland hur detta kunde hända, får man för det mesta svaret: Detta ville vi inte. Det var inte jag. Vi visste inte. Tusentals människor följde strömmen utan att tänka, utan att grunda detta i ett eget beslut.

Samtidig ser vi nu tusentals människor som går ut på gator och torg, låter sin röst höras, hjälper till, ställer upp, tar tag i problemen. Men även här skall vi inte underskatta medias förmåga att göra folk upprörda. Plötsligt är alla med, utan att reflektera. Efter terrorrådet i Paris hade alla den franska flaggan på sin facebook-profil, blev en del av ett ställningstagande genom ett litet klick på tangentbordet. Vad som ligger bakom det tänker man inte på.

Vi reagerar i affekt genom att stöta bort eller löpa med. Vi kastas mellan sympati och antipati, övermannas av affekter och emotioner men glömmer ibland att reflektera.

Immanuel Kants idé ”ha mod att göra bruk av ditt eget förstånd, utan någon annans vägledning” är härmed i högsta grad aktuell.

Börja tänka själv, ifrågasätt din omgivning och det du ser. Ifrågasätt dig själv och därmed dina egna reaktioner, ditt eget tänkande. Vi, och då menar jag vi som lever i säkerhet, måste befria oss från ett liv i affekt. Händelserna uppmanar oss att sluta handla utan att tänka.

Världen är i gungning eller är det vi som är i gungning? Om vi inte håller oss vakna gör vi våra egna känslor till vanor, till ord och sedan till handlingar som mynnar i rädsla, ofrihet och ickedemokrati. Att skapa demokrati, att bli en fri tänkande människa är hårt arbete, varje dag på nytt måste jag ha en prövande hållning till min värld, till mitt sätt och min omgivning. Ja, det betyder att vara i ständig förvandling, att samhället i stort är i förvandling. Jag är en del av en helhet, ett socialt sammanhang som förändras. Vill jag att samhället ska ändras åt rätt håll, måste jag börja med mig själv.

Lydia Fechner, skribent bl.a. i tidningen die Drei, skriver i en artikel i decemberutgåvan av tidningen Atempo:

”Frihet består i att upptäcka och respektera sig själv för att sedan kunna befria sig ifrån det. Och andra steget är sedan att ställa sitt eget intresse, sina egna känslor i bakgrunden. Sann lycka uppstår nämligen först när jag lämnar mig själv och begriper vad jag har att göra här och nu.

Och kanske är det bara mynten jag ger till tiggaren. Jag ger inte för att mitt samvete kräver det eller av någon annan förbestämd moralisk uppfattning, utan för att jag anar, vad personen upplever och att jag upplever relationen medvetet. Gåvan är ett uttryck för det som just händer. Det är inget sätt att befria mig från skuld eller ett sätt att samla poäng. Frihet och lycka ingår en symbios, inte för att jag vill vara lycklig utan för att mitt liv får en mening.”

Och därmed har vi hamnat hos Josef Beuys som utvecklade, inspirerad av R. Steiner, teorin om ”samhället som en social skulptur” och det ”utvidgade konstbegreppet”.

Heiner Stachelhaus skriver i sin bok om Joseph Beuys:

”Kreativitet är en folklig förmåga. Det antropologiska konstbegreppet syftar alltså på allmänna skapande färdigheter. Dessa förekommer i medicin, jordbruk,

Till Antroposofiska Sällskapets årstema 2016/17

Felix Nieriker

I medlemsbladet "Anthroposophie weltweit"/ Anthroposophy Worldwide" 1-2/2016 presenterer Christiane Haid och Bodo von Plato temat för 2016:

"Weltverwandlung und Selbsterkenntnis im Angesicht des Bösen" - "världsförvandling och självkänedom inför det ondas verklighet". Här följer en bearbetning av artikeln för Forumläsarna.

Författarna beskriver hur det hör till Goetheanum-ledningens kärnuppgifter att försöka bedöma samtidens spirituella situation för att bli varse vilka aktuella uppgifter som vi bör fokusera på. Detta skapar förutsättningarna för ett samarbete världen över, där även regelbundna möten ingår med generalsekreterarna för de större landsällskapen.

Årstemat får sin prägel genom ledningens individuella arbete, samt genom utbyte och samarbete med människor och institutioner världen över. Förhoppningsvis kan den föreslagna tematiken inte bara inspirera grupperna i Antroposofiska Sällskapet utan även nå ut till sektionerna och till olika yrkesgruppers verksamheter.

"Var än ni lever och vilka yrken ni än har, med er medverkan i årstematiken kan ni åstadkomma en medveten förbindelse både med arbetet vid Goetheanum och med många antroposofiskt orienterade människor över hela världen. Denna förbindelse kommer att ha konsekvenser för antroposofins reala kraft, att på alla plan kunna bidra till bildandet av en värld med mänskligare anlete." (...) "Erfarenheterna under året som gått och det som vi förväntar oss av den närmaste framtiden gör att vi söker efter en fördjupad förståelse för det ondas verksamhet. Vi ser idag hur djupt omskakande former och dimensioner av det onda blir verksamma. De utmanar oss att söka efter djupare insikter. Det är kännetecknet för medvetenhetens själens tidsålder som vi ju vi befinner oss i.

Världens förvandling

Rudolf Steiner upptäckte och utvecklade i den antroposofiska vetenskapen om det

lika mycket som i pedagogik, juridik, ekonomi och förvaltning. Begreppet konst måste kopplas till allt som är människans arbete. Kreativitetsprincipen är identisk med uppståndelseprincipen - den gamla formen har stelnat och måste förvandlas till en levande, pulserande gestalt som lockar fram och främjar livet, själen och det andlig-spirituella. Detta är det vidgade konstabegreppet som Beuys kallar sitt bästa konstverk. För honom är detta ingen teori utan en grundläggande princip som förändrar allt.

Och det "utvidgade konstabegreppet" leder omedelbart till det som Beuys kallade den "sociala skulpturen", sociala organismen... De nödvändiga förutsättningarna för att förverkliga den sociala skulpturen finns redan i varje människa. Detta är spiritualitet, öppenhet, kreativitet, fantasi. Dessa skall man bara upptäcka, bejaka och utbilda."

Josef Beuys skriver 1978 i ett "upprop till det alternativa"

"Frihet är å ena sidan en individuell impuls till att verka ur ett motiv man själv bestämt. Å andra sidan är denna självbestämda handling bara fri när den genomförs ur en "insikt i livsförhållandena i sin helhet"."

Och det är här vi befinner oss just nu. Att kunna se sig själv ur ett vaket medvetande och samtidigt sin omgivning och dess behov, situationer och processer.

Friedrich Hegel (1770- 1831) vidgar denna bild genom att säga:

"Världshistorien utgörs av framsteg i medvetandet om friheten". När vi blir medvetna om vår förmåga att leva och utveckla fenomenet frihet, utvecklar vi världen och skapar historia.
Jag avslutar med Antroposofiska Sällskapets årstema 2015:
«Erkennt der Mensch sich selbst:
Wird ihm das Selbst zur Welt;
Erkennt der Mensch die Welt:
Wird ihm die Welt zum Selbst.»

"When the human being recognizes the I, this becomes world in him;
When the human being becomes the world,
this becomes the I in him."

eller i en annan översättning:

"Know your self and your self will become the world;
Know the world and the world will become your self."

andliga helt nya aspekter för förståelsen av det onda, vilka har vägledande konsekvenser för individen och för gemenskaper. Ur erfarenheterna i det dagliga livet och ur sökandet efter en djupare förståelse för världen uppstår följande frågeställning:

Hur kan genom självkänedom en förvandling av världen bli möjlig och hur kan en självkänedom som uppstår genom världens förvandling bli verklighet, om vi i världen utvecklar en förståelse för det onda i dess vidaste bemärkelse?

Vi vill fästa er uppmärksamhet speciellt på två föredrag av Rudolf Steiner, i vilka han - strax efter krigsslutet 1918 - formulerar en radikalt ny förståelse för det onda. Steiner antydde detta redan tidigare i sitt verk, men aldrig med sådan klarhet och pregnans som i dessa föredrag. Hans skildringar i fjärde och femte föredraget i "Historiska symtom" (GA 185) utmynnar i en sekvens av själsliga övningar, koncipierade med tanke på det ondas verklighet. De skildrar helt konkreta steg på en inre övningsväg till självförvandling, som därmed leder till världsförvandling.

Sedan har vi i vårt arbete upplevt de vidsträckta dimensionerna som öppnar sig under arbetet med två imaginationer, som finns i mitten av Rudolf Steiners skildringar av Mikaelmysteriet i Antroposofiska ledsatser: där, i "Världstankarna inom Mikael och Arimans verksamhet" ställer han två imaginationer mot varandra. Ur detta spänningsfält kan en profil, som är svår att sätta ord på, växa fram för en hållbar mänsklig framtid.

Även Faust av J.W. Goethe, som uppförs på Goetheanums scen 2016/17, iscensätter intrycksfullt och med brinnande aktualitet konfrontationen med det onda."

Verk av Rudolf Steiner som belyser väsentliga aspekter till temat:

- "Andlig skolning - Hur uppnår man kunskap om de högre världarna?", GA 10
- Ur Mikaelbrevet i Antroposofiska ledsatser, GA 26: "Världstankarna i Mikael och Arimans verksamhet" och "Människans bildnatur"
- "Faust und das Problem des Bösen", 3 nov 1917, GA 273

Översättning och bearbetning: Red. FN

Upplevelser i trädgården

Louise Ejefors

Det är underbart att uppleva hur litet av tillrättlagda lekmaterial barnen behöver då de tillbringar sin tid i utemiljö. Stenar, jord vind och vatten och eld, där det är möjligt, verkar vara elementen i vilka barnen hittar allt som tillfredsställer deras upptäckarlust och blir till underlag för rika sinnesupplevelser. Upplever barnen dessutom pedagoger som arbetar och vårdar en trädgård, kan de uppleva och följa meningsfulla sammanhang. Det är genom den vuxnes handlingar som barnet erfar olika delar i en arbetsprocess som blir till något upplevbart och meningsfullt. När barnet ser hur den vuxne gör ett hål i jorden, sätter ned frön eller en planta, vattnar och plattar till jorden, när den vuxne rensar, krattar, gödslar, skördar och beskär blir upplevelser i trädgården en viktig källa för barnets viljeutveckling.

Många gånger blir vi av Rudolf Steiner påmind om att barnet fram till tandömsningen är helt och hållet sinnesorgan. Ett sinnesorgan där i varje utvecklingsfas viljan är verksam. Vi tänker ju vanligtvis inte på vilja, när vi tänker på ögat, att det är det viljeartade som åstadkommer den inre bilden. Steiner menar att det är det viljemässiga som är verksamt i varje sinnesorgan då inre bilder och upplevelser skapas. I de olika sinnesorganen pågår en inre viljeaktivitet som är särskilt verksam hos förskolebarnet.

Nog fick jag uppleva detta när jag en vårdag grävde i rabatten.

”Krymp och Sträck”

Vårarbetet i trädgården hade tagit vid. Jag var i färd med att gräva och vända jorden i rabatterna. Två bröder närmade sig och tittade på när jag grävde.

Storebror frågade – kan jag få första masken som du gräver upp - .

- Ni får hämta lite jord i era hinkar, maskar måste ha jord för att kunna leva - .

Bröderna försvann och kom snart tillbaka med varsin hink. Vi fyllde i lite jord och nu var det bara att vänta tills den första masken skulle uppenbara sig. Den kom ganska snart i dagen och storebror placerade den i sin hink.

Nu väntade vi på nästa mask som dock inte ville visa sig. – Maskarna har nog hört att vi vill ha dem – sa jag.

Då började lillebror gråta. Det kom ingen mask och lillebror grät ännu mer.

Storebror tog då upp sin mask, tog den i sina nävar och rev helt enkelt av den stackars masken i mitten och gav ena hälften till lillebror.

Fröken blev alldeles förskräckt och sa med sträng röst att så får man verkligen inte göra med den stackars masken.

- Så gör min farfar när vi fiskar – sa storebror och du gjorde så igår - .

- Det gjorde jag verkligen inte – sa jag.

- Du delade masken med spaden igår, jag såg det – sa storebror.

- Men det var ju verkligen inte med mening – sa jag.

- Titta masken har bajsat i min hand – sa lillebror.

- Innan vi går in måste vi gräva ner maskarna igen så att de får träffa sina maskkamrater – sa jag och det gjorde vi.

Det här kan jag inte låta passera utan att göra något för de små arbetarna i vår jord tänkte jag.

Vid samlingen fick alla barnen en liten rosa garnstump som vi döpte till en mask som heter ”Krymp och Sträck”.

Barnen krympte och sträckte garnstumparna medan jag berättade om lilla masken som snodde runt i jordhögen och förvandlade den hårda jorden till mjukaste mull. Ur mullen växte sedan de här ligaste grönsakerna o s v ...

Därefter fick de alla vara ”Krymp och Sträck” fram till matbordet och det såg verkligen roligt ut, ty de rörde sig verkligen som maskar.

Mina pedagogiska åtgärder hade dock inte den verkan som jag hade förväntat mig, ty när jag kom ut i trädgården efter middagsvilan var alla stenar runt rabatterna bortvälta och i barnens hinkar hade maskbeståndet utökats med tusenfotingar, gräsuggor och andra för mig okända kryp.

En ivrig byteshandel pågick framförallt mellan pojkarna.

Och jag som trodde att jag hade handlat väldigt pedagogiskt - hade jag, eller hade jag inte, det var frågan?

Efter den händelsen gräver jag alltid med lätt obehag i jorden.

Läkeurytmi i skolan

LÄKEEURYTM I är en rörelseterapi som sedan 20-talet funnits på waldorfskolor världen över. Den tillämpas i nära samarbete med klasslärare, stödlärare, skol-läkare och skolsköterskor. Det är en specifik antroposofisk stödåtgärd som har visat sig särskilt lämplig på skolan. De senaste åren har dock detta viktiga stöd för växande barn skurits ned och till och med ofta helt dragits in. Det handlar om prioriteringar och kanske bör vi ställa oss frågan varför vi inte värdesätter en sådan unik och ofta effektiv möjlighet till hjälp i barnets utveckling.

Idag förväntas det i växande grad att barnen ska utvecklas till hela, kraftfulla och innovativa samhällsmedborgare. Skolan får ett allt större ansvar för barnens utveckling i takt med att föräldrar är allt mera upptagna.

För att kunna fullfölja sitt pedagogiska uppdrag är det nödvändigt att skolorna erbjuder en möjlighet för barn att växa upp som allsidiga människor. Waldorfskolorna har denna grundidé, men är i dag mer och mer begränsade av statliga direktiv. I samband med denna utveckling behöver eleverna i ännu högre grad få hjälp för att klara kraven i samhället.

Läkeurytmi i skolan ger en sådan chans. Med rörelser hjälper den barn och ungdomar att komma igenom utvecklingskriser i livet. Svårigheterna kan vara av själslig eller kroppslig natur så som svagt immunförsvar, oro, sned rygg, platta fötter, för trångt växande tänder eller fördröjd tandömsning. Det är bra om man kan ta itu med sådana hinder i god tid för en positiv utveckling.

Nioårsförvandlingen, då barnets andning och ämnesomsättning fördjupas och individualiseras, kan för barnet vara en tid av uppvaknande inför sig själv och de sammanhang det lever i. Detta kan väcka djupa frågor som kanske inte alltid blir uttalade, ännu mindre besvarade. I sin tur kan dessa upplevelser leda till magont, huvudvärk, koncentrationssvårigheter eller allmän oro.

Här kan läkeurytmin vara en hjälp. Rörelserna kan främja en lugn, harmonisk andning och ämnesomsättningen kan stärkas. Oro, ångest, tics, beteendestörningar, koncentrationssvårigheter,

sömnstörningar, enures (sängvätning), dyslexi, migrän, allergi och astma är andra besvär där läkeerytmi kan hjälpa. Till och med när ett barn har vuxit så fort på längden att det tagit på krafterna kan läkeerytmin verka stödjande.

Är något i obalans, finns en ensidighet som gör att människan inte mår bra, får sjukdomar eller kroniska besvär, kan vi göra bruk av läkeerytmi. Då är människan själv med i läkandet och det stärker i sin tur viljan.

Skolan är en fördelaktig plats för barnet eftersom man i nära samarbete med lärare kan hjälpa till med dess konstitutionella utveckling och därmed förebygga många besvär som kan vara till belastning under skoltiden eller kan utvecklas till olika sjukdomar senare i livet.

Vilka elever kan få läkeerytmi? På skolan undersöker skolläkaren samtliga barn och kan då ordinera läkeerytmi. Även en förälder eller lärare kan vända sig till läkeerytmisten.

Sammanfattningsvis är läkeerytmi en rörelseterapi för hela människan där kropp, själ och ande är delaktiga. De allra flesta barn älskar att röra på sig och tycker därför om att komma till läkeerytmin.

Liselotte Nehls Vater, läkeerytmmist
Sidsel Enderud, läkeerytmmist
Margareta Dahlström, läkeerytmmist
Anita Drufhagel Jülke, barnpsykiater
Susanne Wärnhjelm, barnläkare

FORSKNING

Biodynamiska forsknings- institutet

Artur Granstedt

Många är vi som kunnat ta del av framgångarna för ekologisk odling med en ökande efterfrågan och ökande antal odlare. Samtidigt erfar vi i debatten ett hårdnande motstånd från det industriella jordbrukets företrädare och till denna anknutna forskning. Det kan bara bemötas med hjälp av vetenskapliga fakta och en forskning som bygger på det arbete som görs på ekologiska och biodynamiska gårdar. Undertecknad har i snart 50 år stått i frontlinjen i det arbetet. Resultat från det

biodynamiskt inriktade forskningsarbetet är publicerade i välrenommerade vetenskapliga tidskrifter, läroböcker och rådgivningsmaterial. Forskningsarbetet med ekologiskt kretslopps jordbruk låg också till grund för det av EU och även av regeringen finansierade forsknings och utvecklingsprojektet BERAS och BERAS Implementation med dokumenterade ekologiska och biodynamiska typgårdar inom hela Östersjöregionen. Vi är emellertid ännu i en blygsam början av de genomgripande förändringar som behöver ske inom hela jordbruket både här och i övriga världen för att tillräckligt kraftfullt minska matproduktionens stora belastning på klimatet, att återuppbygga jordarnas bördighet, att få bort kemikalieanvändningen i jordbruket och få närande och hälsosamma livsmedel.

Grunden för det utåtriktade arbetet är den biodynamiska odlingsimpulsen med fullt genomförda biodynamiska gårdar och också att det finns en biodynamiskt inriktad forskning med gårdsstudier och fältförsök som bygger vidare på Rudolf Steiners Lantbruksimpuls. Karakteristiskt för biodynamisk odling är sambandet mellan växtodling och en till denna anpassade djurhållning inom den av människan reglerade gårdsorganismen. Till detta kommer mångsidiga välbalanserade och till odlingsplatsen anpassade växtföljder med både närande och tärande grödor. Här behövs mera kunskaper i samverkan mellan forskning och praktik. Det är också i det sammanhanget som vi också studerar betydelsen av att använda de för biodynamisk odling karakteristiska preparaten och få en ökad förståelse för användandet av dessa. Ett för biodynamisk odling unikt forskningsområde är studiet av de substansbildande och formande krafterna i det levande och där vi i mån av resurser vill kunna arbeta vidare. Forskning och vidareutveckling av biodynamisk odling bör kunna ses som en del av det arbete som ligger till grund för vår dagliga försörjning med närande och hälsosamma livsmedel. Forskningsarbetet är emellertid ingen vara som vi kan sälja på en marknad. Den tillhör kulturlivet och är beroende av stöd och bidrag.

Medel behövs för att driva vidare redan pågående projekt samt nya initiativ för vilka vi söker forskningsanslag. Konkurrensen är hård och vi saknar den ekonomiska bas av egna medel som statliga forskningsinstitutioner, universitet och företagsfinansierad forskning förfogar över. För specifikt biodynamiska projekt är dörren helt stängd att få statliga bidrag. Vi vänder oss nu därför till enskilda personer och till olika verksamheter som kan se det berättigade i vårt arbete och

vill stödja detta. Projekten med rapporter och redogörelser för arbetet är tillgängliga på biodynamiska forskningsinstitutets hemsida www.jdb.se/sbfi och alla som bidrar med minst kr 300 per år får löpande information om det pågående arbetet i det brev som skickas ut till biodynamiska forskningsinstitutets vänkrets fyra gånger om året. Där kommer också uppgifter om årets fältvandringar och andra aktuella händelser i anknytning till arbetet. Bidrag kan skickas in på PG 130105-0 eller BG 543-4816

Årets fältvandringar:
Biodynamisk odling i forskning och försök

Torsdagar den 19 maj, 16 juni, 14 juli och 25 augusti 2016

Fältvandringarna startar kl 18 och utgår från BERAS sekretariatet i Ytterjärna med början på Ekoleden till försöken på gårdarna Nibble och Skilleby. Mer information: www.jdb.se/sbfi

Deltagandet är fritt. Bidrag till Biodynamiska forskningsinstitutet kan sättas in PG 13 01 05-0

Varmt välkomna!
Artur Granstedt, artur.granstedt@jdb.se

Astronomins gudinna skildras av Alanus ab Insulis i Anticlaudianus:

*Ständigt mot stjärnor hennes anlete
skådar att finna deras hemlighet, dess flyktiga orsak,
hennes blick, själens förtrupp som
ger bud och oss bereder, och lärdom skänker.
På hennes mun är blixten med sin bländande stråle.
Hennes klädnad av ädelstenar blänker och strålar
Dess gyllene glans syns Stjärnor likna*

Vultus in astris

*Heret et archanum celi causaque fugaces
Venatur visus, mentis preambulus illi
Nunciat et crebro emntem docet asecla mentis,
Ori fulgor adeste qui facto fulgure nostrum.
Vestis inardescit gemmis auroque superbit
Et splendore suo Stellae equare videtur.*

De sju dygderna och de sju fria konsterna och deras tjänare i en framställning från trettonhundratalet.

I övre raden från vänster: Justitia (rättvisan med sitt svärd) som inleder de fyra kardinaldygderna hon följs av Fortitudo (tapperheten som håller handen över lejonet) Temperantia (Jämvikten) Prudentia (klokheten med insiktens spegel). Därefter de kristna tre: Charitas (Kärleken), Spes (Hoppet) och Fides (Tron)

De talar till viljan, och tränger in i ett drömmande, sovande tillstånd.

I nedre raden

Från vänster. Först de tre förberedande, grundläggande konsterna trivium, "triviala"): Grammatika, Dialectica (samtalskonsten eller logiken) Rhetorica (retoriken). Så Quadrium, de fyra högre konsterna: Aritmetiken, Geometrin, Musiken och Astronomin.

Deras tjänare, lärda män är förstas vakna och lyssnar på de höga kvinnliga väsen som inspirerar deras respektive konst.

Bilden gestaltar platonismens syn på de höga (kvinnliga) idéer som förverkligas på jorden av människorna. Se Göran Fants artikel om platoniker och aristoteliker.

PRYO BOIT: CHARITAS: SPES: FIDES:

Q. III. L. I.
 EGO TACE
 O BONOL

IN PUNO. OMS. CO. CANTE. MICEES. IESU. PIUM. III

SOFIA

Kapstaden – inte längre svart och vitt

Tomas Fogelqvist

Projektledare för SOFIA i Sydafrika

En halvtimmes båtfärd från Kapstadens hamn och centrala köpcentrum, ligger Robben Island, där Nelson Mandela satt fängslad under 18 år. Hit åker idag turister för att bussas runt ön och bland annat titta på den lilla cell där Sydafrikas nationalhjälte fick tillbringa så mycket av sin tid. Männen som är guider här har en gång själva varit fångar på ön. De berättar sin historia och den politiska kamp som i hemlighet fortsatte att bedrivas under fångenskapen. Man smugglade meddelanden in och ut och hjälpte varandra att inte tappa modet. Tar man istället för båten till Robben Island en buss till Khayelitsha, Gugulethu, Langa eller Nyanga – någon av Kapstadens fattiga "townships" – blir det snabbt uppenbart att en kamp vanns genom apartheids fall i början av nittioalet, men att en annan kamp fortfarande återstår. Landet har idag en konstitution som garanterar alla samma rättigheter men i praktiken ser människors liv och vardag mycket olika ut, beroende på vilken del av samhället man föds in i.

Som projektledare för Föreningen SOFIA:s samarbetsprojekt i Kapstaden, Sydafrika, har jag haft förmånen att resa till denna vackert belägna stad ett antal gånger. Kapstaden har växt fram runt det mäktiga Taffelberget där Kaphalvön tar sin början, omgärdad av hav på två sidor, där såväl blåvalar som vithajar patrullerar vattnen. Bor man nära Taffelberget har man ofta det relativt gott ställd rent ekonomiskt, medan fattigare människor bor längre bort. Där ute på slätten blåser ofta starkare vindar, som ibland svalkar i en olidlig värme och ibland kyler när vinden letar sig in under kläder eller dåligt isolerade väggar när årstiden är kallare. Det tycks i alla utvecklingsländer (och rikare länder med för den delen) finnas en rikare elit som någonstans byggt sig kvarter med finare hus, vakter och höga murar. Det som skiljer Kapstaden från andra utvecklingsländer som jag besökt, är att segregationen är så väl organiserad och att staden på så många sätt påminner om en europeisk stad, med bra infra-

struktur och moderna hus. Därför känns det som någonting inte stämmer när man kommer till områden med hus byggda av pappskivor, plåt och annat undermåligt byggmaterial. Varför görs inget åt detta tänker man. Hur kan detta bara fortgå trots att det finns så mycket resurser i samhället här? Det är som när någon sitter och tigger utanför mataffären i Sverige och vi inte riktigt kan vänja oss vid detta, eftersom det ju inte passar in i bilden av välfärdssamhället Sverige.

SOFIA:s samarbetsorganisation i Kapstaden heter Novalis Ubuntu Institute och är en antroposofisk organisation som tidigt bestämde sig för att ta sig an sociala och kulturella utmaningar i fattigare områden av Kapstaden. I kampen mot apartheid och åren efter det att demokratin hade återinförts fanns det mycket internationellt stöd och det var relativt lätt att vara en organisation i civilsamhället som arbetade med sociala och kulturella projekt. Många ville vara med och stödja detta nya Sydafrika – regnbågsnationen – där färgade, svarta och vita nu skulle leva sida vid sida, utan diskriminering. Idag har entusiasmen från demokratins seger falnat något och landet skiljer sig på många sätt inte så mycket från andra utvecklingsländer som brottas med fattigdom, hälsoproblem, korruption och som behöver ekonomisk utveckling. Ja, kanske alla världens länder på många sätt mer och mer börjar likna varandra i denna globaliserings epok. Så klart finns det stora skillnader, men brottas inte vi i Sverige också i ökad utsträckning med segregation, korruption hos en maktelit, fler människor i fattigdom och ungdomar i utanförskap? I ett demokratiskt och kapitalistiskt samhälle är vi på många sätt till synes fria att påverka och leva det liv vi önskar. Samtidigt skapar vi våra egna fångelser och begränsningar, förstärkta av normer och fördomar i samhället, bilder och ideal som reproduceras av massmedia och sociala medier. I det nya Sydafrika är det inte längre lika självklart – svart och vitt – vem som är "motståndare" och hur problem ska lösas. Den vita befolkningen har fortfarande inflytande och ekonomisk makt, men ANC har suttit vid makten sedan 1994 och flera av partiets representanter har genom korruption gjort sig själva mycket rika. Istället för att satsa på fattigdomsbekämpning och utbildning har landet exempelvis köpt in JAS-plan för miljarder från Sverige.

Jag tycker att det är spännande att arbeta med projekt i Sydafrika just eftersom de brottas med problem som är så aktuella överallt i världen. Min kollega, Pär Gran-

stedt, som arbetar med mig kring projektet, brukar säga att Kapstaden är som en miniatyr av hur världen ser ut, med ekonomisk ojämlikhet, rasism och segregation. En liten del av jordens befolkning äger den största delen av resurserna. Jag tänker ibland att det kanske just här finns en speciell möjlighet att överbrygga rasismen, ekonomisk ojämlikhet och bygga ett annat samhälle. I alla fall har en bra grund lagts genom Nelson Mandelas livsgärning och budskap. Sen finns ju också glädjen, musiken och dansen i den sydafrikanska kulturen. Novalis Ubuntu erbjuder en mötesplats för människor, där filosofi och politik blandas med konst och musik. Novalis Ubuntu är engagerade i mycket, men det största projekt som de just nu driver sker i samarbete med SOFIA och handlar om att stärka situationen för barn med särskilda behov och barn som lever i utsatthet. Antalet ungdomar som inte går klart skolan i fattigare områden av Kapstaden är fortfarande stort och många barn här växer upp omgivna av kriminalitet, drogmissbruk, HIV/aids och arbetslöshet. Projektet arbetar inte direkt med målgruppen utan med yrkesgrupper som på olika sätt arbetar med barn och ungdomar: lärare, vårdare, socialarbetare och ungdomsledare. På min senaste uppföljningsresa deltog jag på en av projektets aktiviteter, som var en må-bra-dag för socialarbetare som möter barn i sitt arbete. Novalis hade lånat in två duktiga workshopledare från samarbetspartnern Zakheni Arts Therapy Foundation, en organisation som arbetar utifrån övertygelsen att kraften hos kreativa, konstnärliga uttrycksformer kan åstadkomma transformering, utveckling och välmående.

En grupp bestående av 30 socialarbetare och ett antal medarbetare från Novalis Ubuntu arbetade under två timmar med olika drama- och samtalsövningar som skapade reflektion kring arbetet, sitt eget liv och hur vi samarbetar som människor. Som socialarbetare ställs man många gånger inför svåra situationer och möten med människor som väcker känslor i dig. Ett syfte med workshopen var därför att bli närvarande till sig själv som en människa med känslor, som utifrån sin bakgrund har med sig saker i bagaget, vilket måste hanteras i professionella situationer som socialarbetare ställs inför. Lärare, socialarbetare och vårdare som arbetar med barn har ofta en tuff arbetsituation och erbjuds väldigt lite stöd att höja sin kompetens och gemensamt reflektera över sitt arbete. En del lärare kan ibland vara ensamma med 50 elever i en och samma klass. Projektet är därför

skapat för att ge stöd åt dessa yrkesgrupper och fler redskap att hjälpa barn med särskilda behov, med utgångspunkt i ett holistiskt synsätt på utbildning. Målet är också att stärka ett nätverk av organisationer och aktörer som tillsammans vill arbeta för barns situation och påverka politiker att ta sitt ansvar för att åstadkomma förbättringar. I år startar SOFIA också ett nytt projekt med Novalis Ubuntu, för att påverka politiker under valkampanjer och få upp barns rättigheter på dagordningen. Politiker kan inte göra allt och det krävs alltid samarbete för att åstadkomma förändringar, men det är trots allt de som bär det yttersta ansvaret för att skapa förutsättningar för de förändringar av samhället som behövs.

Jag vill passa på att rikta ett tack till alla personer och organisationer inom den antroposofiska rörelsen i Sverige som genom bidrag till SOFIA möjliggör vårt arbete i Sydafrika.

OMSORG

Om Tunaberg

Ulrike von Schoultz

Vård för gamla människor i behov av omsorg – en Ljusare framtid för Tunaberg i sikte?

Det är nästan tre år sedan vi hade besök från Arbetsmiljöverket. Resultatet av inspektionen blev att badrummen skulle åtgärdas så att de boende som behöver hjälpmedel (duschsäng) kan köras till sina badrum för att på ett enkelt sätt kunna få hjälp. Om detta inte är åtgärdat till september 2016 skulle boendet stängas med hot om vite på 600 000 kronor. Första beskedet från husägaren (pensionskassan Prometheus) var, att det inte gick att bygga om badrummen till en rimlig kostnad.

Sedan dess har styrelsen på Tunaberg tillsammans med arkitekten Michael Pietsch arbetat intensivt för att finna nya boendemöjligheter för de demenssjuka människorna, samt plats för ett serviceboende. Under processens gång engagerade sig även de boendes anhöriga med många goda, mycket fruktbara förslag.

Tyvärr har ännu inte någon lämplig plats för ett nybygge hittats. Men i det trängda läget, där en tidsplan för utflyttning av de demenssjuka människorna redan fanns, och en plan för uppsägning av alla trogna

och duktiga medarbetare inför september 2016 kommit till, hittades i samverkan mellan den nya fastighetsägaren LRH, arkitekten Michael Pietsch och styrelsen för Tunaberg en ny lösning. (LRH är ett fastighetsbolag som ägs av stiftelser som arbetar långsiktigt för rättvisa och hållbarhet samt med socialt entreprenörskap i fokus. LRH äger och omgestaltar sen några år tillbaka Weledahuset på Skillebyholms område på ett mycket fruktbart sätt.)

LÖSNINGEN:

1. Åtgärda de gamla badrummen med mindre förändringar.
2. Bygga ett stort duschrum för de personer som behöver duscha med hjälpmedel genom att bygga ihop två toaletter.
3. Söka dispens för dessa lösningar fram till december 2018 för att under tiden utvidga Tunaberg med sexton nya platser på kommunens mark som ligger intill det nuvarande huset. Har vi de nya platserna kan vi flytta om de boende och då åtgärda den "gamla" avdelningen med en mer än välbehövlig ombyggnation.

Kommunen ställer sig positiv till vår förfrågan och Arbetsmiljöverket förklarade vid ytterligare ett besök sin positiva hållning till vår dispensansökan och den nya framtida lösningen.

Några små steg återstår

Och så hoppas vi på ett klart besked från Arbetsmiljöverket för att kunna påbörja en genomgående förvandling och förnyelse av Tunabergs demensboende.

JUBILEUM

Karin Thelander 100 år

Pär Granstedt

16 januari 2016 skulle författarinnan och pedagogen Karin Thelander ha fyllt 100 år. Men hon gick bort redan 1971. Ändå hade hon ett rikt liv, som kom att betyda oerhört mycket för väldigt många människor. Hon var läraren som inte bara förmedlade kunskaper utan också livskunskap, som gjorde många elevers liv rikare. Hon var författaren som skrev 16 romaner från skilda tider och miljöer, och som alla behandlade det väsentliga i livet. Särskilt lyfte hon fram kvinnoperspektivet, vare sig det handlade om den Heliga Birgitta och hennes dotter Katharina, eller om vinddrivna ungdomar i Stockholms södra förorter.

På hennes hundraårsdag arrangerade Trialog Tankesmedja ett seminarium i Vita Husset, Kulturcentrum Järna. Didrik Wachenfeldt berättade om Karins författarskap och några av hennes forna elever om hennes nydanande pedagogiska arbete.

Den 10/4 2016 kl 11.40 inbjuder Kristofferuskyrkan i Järna till ett samtal om Karin Thelander och hennes gärning.

1975 utgavs boken Lär oss att födas – en antologi om Döden med texter ur Karin Thelanders romaner kommenterade av Kerstin Anér. Den har nu återutgivits som faksimil och finns att köpa på Robygge i Stockholm och i Ytterjärna.

BOKANMÄLAN

Etter hundre års lesning...

Göran Fant

TITEL

Etter hundre års lesning...
Kommentar til den antroposofiske
kulturen i Norge

FÖRFATTARE

Ole Harald Dahl

FÖRLAG

Cogito Forlag

Problemställningen i Ole Harald Dahls essäer i samlingen Etter hundre års laesning... är ytterst intressant: Hur har representanter för antroposofin, framför allt i Norge, förvaltat och utvecklat impulserna från Rudolf Steiner? Och i vilken grad har man lyckats sätta dessa i relation till den offentliga kulturdebatten och universitetsforskningen ("Akademia" som Dahl kallar det)? Och i vilken grad har man lyckats skapa ett aktuellt, engagerande språk för antroposofiska motiv utan att stanna vid osjälvständiga referat? Finns några som lyckats?

Boken har underrubriken Kommentarer till den antroposofiske kulturen i Norge, och innehåller bl a en bred översikt över de olika fora där antroposofin presenterat sig internt och utåt.

Kritiskt frågas i essäerna om något autentiskt innehåll, några personligt präglade perspektiv har kommit fram i den omfattande korpus av texter som han studerat. Dahl noterar med rätta att alltför mycket håller sig på den refererande nivån, men han framhåller också de många lysande skribenter som kraftfullt gripit in i den of-

fentliga norska debatten: I den äldre generationen Alf Larsen, André Bjerke, Ernst Sørensen, Johannes Hohlenberg (visserligen dansk, men aktiv också i Norge). I dagens Norge märks särskilt Kaj Skagen, Peter Normann Waage och Cato Schiøtz – personligheter som både har antroposofisk fördjupning och en stark ställning i norsk offentlighet.

Dahl efterlyser ett intensifierat processuellt arbete i samarbete mellan antroposofin och offentligheten. Till det intressantaste och mest levande i hans framställning hör ett avsnitt där han exemplifierar detta genom att beskriva det egna arbetet med antroposofiska övningar.

Han är bekymrad över att man i den akademiska världen och i det offentliga kulturlivet negligerat den antroposofins avantgardistiska kraft. Dahl hyllar ”det innovativa och radikala i den antroposofiska rörelsen, /.../ att ett modernt, uppdaterat medvetande kan förverkliga ett interaktivt samspel med de himmelska hierarkierna och åstadkomma ett samspel därmed in i olika fackämnen och i sociala och praktiska verksamheter”.

Han levererar själv en del rimliga förklaringar till detta, och hänvisar i slutavsnittet till Kaj Skagens Morgen ved midnatt med dess blixtrande språk som det mest storslagna exemplet på en avklarad personlig framställning av antroposofiskt tänkande som kan nå ut i offentligheten (fast där förstås inte förstås!).

Personligen är jag, med all respekt inte lika bekymrad som Dahl över att människor av olika slag tar till sig frukterna av antroposofisk verksamhet utan att ta sig tid för den mer subtila, svårtillgängliga bakgrunden och andliga dimensionen. Är det så olyckligt om man uppskattar något, mycket eller allt av detta utan att fördjupa sig i Steinertexter och gå in på kunskapsvägen? Är det inte förträffligt om man uppskattar god biodynamiskt odlade tomat, antroposofisk arkitektur, antroposofiskt inspirerat måleri (som Hilma af Klint), waldorfskolor och waldorfförskolor? Och behöver man verkligen sätta sig in i den djupare bakgrunden för att som patient (eller anhörig) vara tacksam för antroposofisk medicin? Visar sig inte antroposofin på ett fruktbart sätt i exempelvis dessa former?

En annan sak är förstås om man arbetar inom dessa områden. Den som skall förmedla de kvaliteter som utvecklas i antroposofins dotterrörelser måste man självklart känna bakgrunden mer än ytligt.

Kanske chockerar jag några av läsarna om jag till och med hävdar att världen visserligen skulle bli avsevärt bättre av en vida spridd antroposofisk medvetenhet, men att den inte behöver gå under om man på andra vägar finner den nödvändiga moraliska och ekologiska insikt som behövs för att hitta in i en hållbar framtid. Ole Harald Dahl nämner själv flera exempel på människor utanför antroposofin som står för sådana rara ärtor: Rüdiger Safranski, Peter Sloterdijk exempelvis.

Men man behöver inte instämma i allt Dahl skriver för att känna sympati och respekt för hans ärliga sinnelag. Den antroposofins fördjupade dialog med det offentliga som han efterlyser är fundamental – både för antroposofin och det offentliga. Att han draperar detta i eleganta, klara formuleringar är ett plusvärde.

LEVNADESTECKNING

Kenneth Sjöberg †

* 28 augusti 1944 – + 20 april 2015

Testamente

Jag älskar flamman, glansen, i blixters ljus, i stjärnors skimmer.

Jag älskar etern, den gudomligt – fria, där vindar, där skyar, där örnar färdas.

Jag älskar vägen, den brusande, långtansfullt böljande, från land till land.

Jag älskar jorden, det heligt gröna, där ljuvt det är att vandra och än mer ljuvt att vila.

Och dör jag, gärna ger jag mitt väsen till elementen, som blivit mig kära:

Anden till flamman, själen till etern, hjärtat till vägen, kroppen till jorden.

Anden skall flamma,

själen sig tänja,

hjärtats våg skall brusa och klinga,

kroppen skall vila.

Robert Hamerling, övers FN

Det är inte ofta man möter en människa som så tydligt som Kenneth har älskat och arbetat med de fyra elementen: Vatten, jord, eld och luft och inte minst det femte elementet: Ordet, det element som hör människan till, som för henne in i det eviga.

”I begynnelsen var ordet och ordet var hos Gud.”

Kenneth föddes den 28 augusti 1944 i Finspång, en gammal bruksort i Öster-

götland. Han var det äldsta av tre syskon. Det var en ordentlig, ja, nästan präktig familj som Kenneth växte upp i. Huset, som hans far byggt själv, låg vid sjön Gron. Vatten och allt det som lever i vattnet var något som kom att spela en viktig roll i Kenneths liv. Redan i tidiga barnåren älskade han att gå ner till vattnet och fiska. Den biodynamiska impulsen och framförallt att tillverka preparaten, var något som hans far höll på med vid sidan om sitt vanliga arbete. Det var en familj, på utsidan som så många andra, men till det inre präglad av antroposofin. Men det fanns något strängt över Kenneths uppväxttid, något som han bestämt inte ville föra vidare.

Han börjar i en liten byskola i närheten av hemmet. Han spelar fiol, han idrottar, fiskar, aktiviteter han har fortsatt med att utöva och älska under hela livet. När han går i sjunde klass möter han en lärare som blir en stor förebild, ett möte som tränger djupt in i hans själ och som sår ett frö. Kenneth talade om den här tiden som den bästa av alla skolår. Han har senare försökt leta upp den här lära- ren utan att lyckas.

Kenneth går inte vidare till realskolan utan lär sig svetsa och svarva. Redan som 18-åring gör han lumpen. Han vill norrut där man får åka skidor och hamnar i Sollefteå. Där får han mycket vinter. Han lär sig att arbeta med minhundar. Efter militärtjänstgöringen börjar han studera till maskiningenjör i Västerås.

När han är 19 år träffar han Margrete som är något år yngre. Det är kanske det mest avgörande mötet i Kenneths liv. Allt är som självklart från den allra första stunden i bilfärden till dansbanan. De har varit tillsammans i 50 år och en stor del av Kenneths liv har varit familjen, att vara far och förebild med tydliga ideal åt Kristoffer, Ulrika, Sofia, Ingeborg, Tobias och Sebastian, med tiden även som morfar och farfar åt många barnbarn.

1967 gifter sig Kenneth och Margrete. När de kommer ut från kyrkan faller regn ner i brudkronan – enligt sägner ska det betyda lycka – och den faller in över deras liv.

Kristoffer föds och familjen kommer 1969 till Saltå. Kenneth blir en aktiv medarbetare och kommer läkepedagogiken och antroposofin riktigt nära. Under en årstidsfest ser han hur en medarbetare dansar med en av eleverna, en elev som verkligen inte hade det lätt. När han såg dem dansa, inte att de dansade utan hur,

med vilken omsorg och glädje, så fylldes han av glädje och rördes till tårar. Jag tror den bilden säger något om Kenneths in-kännande hjärta.

Under tiden på Saltå kommer han att vara i trädgården men mesta förstås tiden i smedjan vid glöden, vid luften och eldens element. Han deltog också som skådespelare i årstidspelen. Han gjorde bland annat en minnesvärd roll som Adam i paradisset, där han inkännande gestaltade den nyskapade människan som med förvåning och renhet ser på världen.

Handen, Kenneths hand, var varm och trygg, gärna ville man hålla i den. Så kom han en dag med sina grova smedshänder cyklande till skolan med fiollådan på ryggen och fick den vildaste av klasser att lyssna till en sann berättelse om livet på andra sidan, om en soldats nära-döden upplevelser. Det var en ren upplevelse, förmedlad av någon som verkligen trodde på det han berättade, om livets verklighet efter detta. Ett allvar som inte var hotande utan tvärtom bjöd in till att kärleksfullt se på livets alla områden.

- "Nu har det hänt!", kom han hem en dag och berättade: "De har frågat om jag vill ta en klass på Örjanskolan!" Och 1985 på hösten tar han en första klass, som han leder fram till åttan. Under den här tiden flyttade familjen till Malmtorp och lever där omgiven av många djur. Kenneth kliver upp tidigt, förbereder dagen, ger djuren mat och dukar bordet till frukost, alltid aktiv till sitt väsen. En stor segelbåt införskaffas. Segling blir en passion som Kenneth och familjen under många somrar ägnar mycket tid åt.

I sin lärargärning var han en magister som var tydlig i sina intentioner och trofast Waldorfskolans urimpulser. En av urimpulserna han vårdade var söndagshandlingarna för skolbarnen, en insats som han under många år och med stor omsorg deltog i. På fredagarna byggdes det röda rummet upp och på söndagen var Kenneth med och utförde den kultiska handlingen för barnen.

Kenneth arbetade även som lärare på Mariaskolan och i Gnesta Waldorfskola. Tillsammans med Margrete och två goda vänner hade han planer på att starta en skola i Södertälje, Raphaelinitiativet. Tanken var att det skulle bli en skola för de mest utsatta. Initiativet pågick under två år, sedan kom Kenneth tillbaka till Örjanskolan. Han tar sig an en klass som hastigt behövde en ny lärare, där Kenneths förmågor var just det som behöv-

des. När han sedan som 60-åring tar sig an en ny förstaklass, var det många som häpnade över hans kraft och vilja till utmaning.

Kenneth bar på en stor pedagogisk förmåga; även sådant han själv inte kunde fick han eleverna att bli mästare på. Han kunde uppmuntra elevernas egna, ofta ännu helt oupptäckta förmågor. Här kan man ana en djup självinsikt förenad med ödmjukhet, en vilja att inte låta egna personliga begränsningar stå i vägen för andras möjligheter att erövra eller upptäcka den egna, unga, ja nyfödda begåvningen. Ja det var med den varma handen han tog sig an det som livet gav honom. Ödmjuk och ofta lite blyg, så kunde man uppleva Kenneth. Han ville inte ta plats utan var ofta den som ställde sig i bakgrunden. I Kenneth förenades på ett fint sätt yttre styrka med inre mjukhet.

Han bemödade sig om att leva i en vackert ordnad värld och ville alltid se det bästa i stunden. Han bar också på en hög röst. Arg blev bara när han mötte osanning. En pedagogisk utmaning blev det för honom när han måste uppleva hur Waldorfskolans förnyelsearbete satte både urimpulserna och honom själv som lärare på prov.

Ganska plötsligt och till mångas förvåning slutar han som lärare mitt under ett sommarlov. Han vill tillsammans med Margrete förverkliga en dröm som de hade haft länge, drömmen om ett nytt landskap, Dalarna.

Trots vissa motgångar så flyttar de upp till Fredshammar utanför Orsa. En fantastisk plats och ett modigt projekt, att tillsammans driva ett vandrarhem. De smög sig inte in en behaglig pensionärstillsvaro utan tog sig an ytterligare en utmaning. Den blev större än väntat, den sammanföll med en till, sjukdomen, en sjukdom som med tiden krävde mycket behandling och flera operationer. Utmaningarna följde honom. De sista åren fick Kenneth lära sig gå på nytt inte mindre än tre gånger. Den tysta varma viljan bar honom in i det sista.

Ännu fanns något som väntade Kenneth, att få uppleva sitt sextonde barnbarn, ett barn som föddes bara några veckor innan han dog. Så möts de två, Kenneth på väg att lämna den jordiska tillvaron och den nyfödda, nyss kommen, på väg till jorden. Just där, i livets mysterium sker ett möte mellan dem båda och mellan alla de som omger dem.

Den allra sista tiden bor Kenneth med Margrete hos Ulrika i Mölnbo. Trogen

sina ideal, fick han lära att ta emot, nya innerliga möten blev möjliga. Alla nära och kära fanns omkring honom och med en resning lik en modern riddare – stilla – går han över tröskeln till den andliga världen som han redan under livet här på jorden hade ett levande förtroende till.

Carl van der Weyden

ANNONS

Hej!
Är du allmänspecialist och vill arbeta med patienten utifrån ett helhetsperspektiv? Då kan tjänsten på Vidar vårdcentral vara något för dig.

Vidar Vårdcentral är en landstingsansluten vårdcentral med fokus på det friska hos människan. Vidar vårdcentral erbjuder all vård som finns på en modern vårdcentral och mycket mer. Som andra vårdcentraler erbjuder såväl konventionell vård men även ett komplement i form av antroposofiska läkemedel och terapier för de patienter som så önskar.

Som läkare på Vidar vårdcentralen arbetar du med sedvanliga uppgifter som allmänläkare. Det som skiljer vårdcentralen är att man även arbetar integrativt utifrån ett antroposofiskt synsätt.

Tjänsten är en tillsvidare tjänst på heltid. Arbetstiden är förlagd mån-fredag. Om du önskar mer information om tjänsten är du varmt välkommen att höra av dig till:

Lisa Sundeson, kandidatansvarig
Proffice Care
072-5070377
lisa.sundeson@profficecare.se

Årsmöte för Antroposofiska Sällskapet i Sverige 2016

Kallelse till årsmöte lördagen den 9 april kl 10 - 16 i Kulturhuset i Ytterjärna

Program för årsmötet

10.00-12.00

* Välkomna och ett inledande ord

* "Lära känna varandra". Mingel för nya som gamla medlemmar.

Lunch 12 - 13

* Minnesstund för de döda

* Årsmötesförhandling 2016

* Grundstenen läses som avslutning

Förslag till dagordning

1. Öppnande av stämman
2. Fastställande av röstlängd
3. Val av mötesordförande
4. Val av protokollförande och två justerare, tillika rösträknare
5. Fastställande att mötet är stadgenligt utlyst
6. Fastställande av dagordningen
7. Verksamhetsberättelse 2015
8. Revisorernas berättelser
9. Fastställande av resultat- och balansräkning
10. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Uppföljning av budget och verksamhetsplan
12. Val av styrelse - valberedningens förslag
13. Val av revisorer
14. Val av valberedning
15. Motioner och styrelsens förslag
16. Fastställande av tidpunkt för höstmötet 2016
17. Övriga frågor som rör föreningen
18. Stämmans avslutande

Verksamhetsberättelse

Inom ramen för det Antroposofiska Sällskapet har under verksamhetsåret ett stort antal initiativ och aktiviteter genomförts. Det är fascinerande att se vilken energi och entusiasm som finns hos många för antroposofiska frågor intresserade människor. Inte minst är denna tidning ett uttryck för detta.

Norden i Goetheanum 30 juli - 2 augusti var en höjdpunkt under året. De nordiska sällskapen genomförde gemensamt en sommarkonferens i Goetheanum med ett mycket lyckat resultat. Att lära känna varandra och samverka över gränserna blev en mycket konkret erfarenhet i detta projekt.

Styrelsearbetet under 2015 har präglats av en anda av nystart. På årsmötet i april 2015 invaldes tre nya medlemmar till styrelsen, Elisabeth Ehrlich, Henric Lewengard och Regula Nilo Schulthess. Samtidigt lämnade Dick Tibbling posten som ordförande efter många år och Annika Diesen Amundin avslutade sitt engagemang i styrelsearbetet tidigt på hösten 2015. Styrelsen kom då att bestå av tre helt nya medlemmar, en relativt ny medlem Janne Silvasti, och två i detta sammanhang mer rutinerade medlemmar Mats-Ola Ohlsson och Per-Erik Jonsson. I vårt styrelsearbete har vi varit angelägna om att planera och genomföra föreningens olika medlemsmöten gemensamt, för att på så sätt lära känna varandra och introducera de nya styrelsemedlemmarna i arbetet. Norden i Goetheanum, Mikaelimötet, Höstmötet och Vintermötet arrangerades i denna anda. Höstmötet var dessutom ett gemensamt projekt med Stockholmskretsen.

Antroposofi erbjuder intresserade människor en väg att närma sig existentiella frågor. Det kan handla om den enskildes sökande efter förklaringar om vad en människa är och om livets villkor i stort och smått. Det kan även vara utifrån en gemenskapsbildande utgångspunkt där ett "vi" uppstår och man förverkligar gemensamma intentioner. För att Antroposofiska Sällskapet ska kunna fullgöra sina uppgifter i vår tid ligger utmaningen i att kunna vara medskapande i dessa fält.

Vår ambition är därför att tillsammans med Den Fria Högskolan och dess sektioner finna nya utgångspunkter för det inre antroposofiska livet i vårt sällskap. Per-Erik Jonsson

Styrelsens sammansättning

Per-Erik Jonsson, ordförande och kassör
Annika Diesen Amundin, Janne Silvasti, Elisabeth Ehrlich, Henric Lewengard, Mats-Ola Ohlsson, generalsekreterare, Regula Nilo Schulthess.
Styrelsen har haft 15 protokollförda möten under 2015.

Internationella möten

Europeiskt generalsekreterarmöte i Bryssel, Belgien (9.1-11.1) Mats-Ola Ohlsson deltog.
Generalsekreterarmöte vid Goetheanum (23.3-26.3) Mats-Ola Ohlsson deltog.
Möte för styrelserna i de europeiska landsällskapen inom AAS. (26.3-27.3) Per-Erik Jonsson och Mats-Ola Ohlsson deltog.
Årsmöte i AAS vid Goetheanum (27.3-29.3) Per-Erik Jonsson och Mats-Ola Ohlsson deltog.
Nordiskt styrelsemöte vid Goetheanum (28.7-29.7) Elisabeth Ehrlich, Henric Lewengard, Mats-Ola Ohlsson och Janne Silvasti deltog.
Europeiskt generalsekreterarmöte i Tbilisi, Georgien (26.6-28.6) Mats-Ola Ohlsson deltog.
Förberedelsemöte inför Mikaelimöte 2016 vid Goetheanum (9.11-11.9) Thomas Lüthi och Mats-Ola Ohlsson deltog.
Generalsekreterarmöte vid Goetheanum (3.11-6.11) Mats-Ola Ohlsson deltog

Norden i Goetheanum

Alla nordiska landsällskapen i samarbete med AAS arrangerade ett möte i Goetheanum (30.7-2.8) Från styrelsen deltog Elisabeth Ehrlich, Per-Erik Jonsson, Henric Lewengard, Regula Nilo Schulthess, Mats-Ola Ohlsson och Janne Silvasti

Medlemsmöten

- Vintermöte (23/1-25/1): "Helhetsantroposofi- med barnet i centrum!"

- Årsmöte (11/4) Kvällen innan föredrag av Ursula Flatters "Hälsa sjukdom och de antroposofiska läkemedlen"
- Mikaelmöte (25/9-26/9): Föredrag; "Självkännedom-världskännedom: Hur kan vi öppna våra hjärtan för tidsanden Mikael?", följt av ett seminarium "Människan i spänningsfältet mellan spirituellt och materialistisk humanism" med Christiane Haid, Sektion für Schöne Wissenschaften, Goetheanum
- Höstmöte (24/10) i Stockholm, Förmiddagen hade temat "Rudolf Steiner i Stockholm"
- "Mingel" för nya medlemmar (21/11)

Föredrag, kurser och seminarier

- Studium av Goethes "Faust" med Göran Fant. (17/1, 14/2 och 25/4)
- Svenskt Waldorflärlärmöte (29-30/1)
- Samtal vid brasan: "Vad rör sig i tiden, vad berör mig?". på Skåve Kafé. (30/1)
- Antroposofi och meditation. Flera retreat och studiedagar i antroposofi och meditation under året genomfördes under året med Anna Hallström som kursledare. (9/5, 18/7, 29/7, 15/8, 29/8, 5/12)
- Kurs i toneurytmi med Dorothea Mier, "Dur och moll och uppkomsten av det musikaliska (7-8/2)
- Arne Klingborg 100 år i samarbete med Trialog Tankesmedja,
- "Antroposofin som kulturimpuls i världen" med bl.a. Marianne Schubert från Sektion für Bildende Künste", Goetheanum. (7/2),
- "Miljö som ger liv" (28/4 i Stockholm och 17/5),
- "Trädgård till nytta och nöje" (7/6),
- "Den ofullbordade funktionalismen" med bl.a. Yuji Agematsu, generalsekreterare i Antroposofiska sällskapet i Japan (13/9),
- "Livet som konst" avslutningsseminarium (7/11)
- Joan Sleigh från styrelsen i Goetheanum på besök Föredrag i Stockholm: "Antroposofins uppgifter nu och i framtiden", Seminarium: "People: pain and potential in human relationships" (12-15/3)
- Oliver Conradt, ledare för Matematisk-Astronomische Sektion, Goetheanum, Seminarium: "Astronomi och Antroposofi" (20-22/3)
- Yeshayahu Ben-Aharon, "Från tragik till hopp. Världens mittpunkt och Europas mittpunkt. Tyskland och Israel som mänsklighetens karmiska axel och de nordiska folkens uppgift." (26/3-29/3)
- Roland van Vliet, "Skolningsväg och

- personligt mästerskap" (8-10/5) och (4-9/9) Dessutom föredrag i Stockholm vid bägge tillfällen.
- "En kurshelg om antroposofisk kunskaps- och människosyn", i samarbete med Trialog Tankesmedja (14-16/8)
- Christiane Haid, Sektion für Schöne Wissenschaften, Goetheanum, Föredrag i Stockholm, "Självkännedom-Världskännedom: Bli medveten i mötet med det onda och döden" 24/9
- Inspirationsdag om antroposofisk meditation i yrkesliv och vardag. (2/10)
- "Parsifal och gralen" seminarier med Göran Fant. (3/10, 14/11, 5/12)
- Arne Klingborgs 100-årsdag firades i arrangemang tillsammans med Kulturcentrum, Kulturhuset och Vidarstiftelsen.
- "Att upptäcka Antroposofi" ny kursserie börjar på initiativ av Maria Bergbäck och Pernilla Fogelqvist. (13-15/11)

Samverkan inom den antroposofiska rörelsen

- Insam (Initiativkretsen för antroposofisk samverkan) Träffades 4 ggr under året.
- Trialog Tankesmedja har under året haft olika samarrangemang med Antroposofiska sällskapet.
- "Gränsöverskridande drama" Rudolf Steiners första tre mysteriedramer framförs. (12/6-17/6)
- (Om inte annan plats anges har arrangemangen skett i Järna. Dessutom har det varit många händelser runtom i landet på lokalt initiativ)

Publikationer

- Forum Antroposofi utkom fyra gånger med en upplaga av 2 200 ex. Redaktionskommitté: Tobias Ossmark, Felix Nieriker, Göran Nilo, Bo Werner Eriksson, Erik Halldén. Projektledare: Joel Hallklint
- Webb: www.antroposofi.nu. Redaktör: Joel Hallklint.

Sekretariat och servicefunktioner

Joel Hallklint 50% tjänst. Uppgifter: utskick, medlemsregister, fakturering, protokoll, reception m.m.

Medlemsstatistik

1478 medlemmar i december 2014
+25 nya medlemmar 2015 (2014 +34)
-7 medlemmar sade upp sitt medlemskap 2015 (2014 -17)
-18 medlemmar meddelades avlidna 2015
1478 medlemmar i december 2015

Valberedningens förslag till årsmötet

Janne Silvasti står för omval och ställer sig till förfogande för en ny period. Henric Lewengard har aviserat att han lämnar styrelsen till årsmötet pga utlandsvistelse. En diskussion om en utökning av styrelsen har förts under våren. Valberedningen kommer eventuellt att presentera förslag på en utökning av styrelsen på årsmötet.

Fria Högskolan för Antroposofi

Anna Hallström

Fria Högskolans verksamhet är helt central inom Antroposofiska Sällskapet och existerar i de flesta länder. Verksamheten har ett centralt ansvarsorgan i Dornach i Schweiz som består av en rad sektionsledare för det internationella arbetet inom Högskolans olika sektioner/arbetsområden.

Antroposofin inspirerar till att utveckla ett aktivt meditativt liv som kan leda till nya betraktelsesätt och idéer om hur man kan utveckla olika fruktbara och hållbara verksamheter.

En viktig aspekt på detta är att inspirerad av ett meditativt övande förhålla sig forskande till sitt eget liv för att på så sätt stegvis närma sig det man kan kalla andevetenskaplig forskning.

Ett sådant arbete är grunden för Högskolans verksamhet.

En del av verksamheten i Fria Högskolan består alltså i det arbete som alla medlemmar dagligen gör i det de försöker representera, "stå upp för" antroposofin i sina liv. En annan del är olika former av samverkan i olika grupperingar och projekt.

Det kan ske dels mellan medlemmar, dels med medlemmarna i Antroposofiska Sällskapet och dels med andra som ser något intressant i antroposofin och dess yttringar.

Ett arbetsområde är det som innefattar det allmänna ansvaret att företräda antroposofin:

ALLMÄNNA SEKTIONEN

Här finns några arbetsgrupperingar:

- Det gemensamma bearbetandet av med-

BUDGET OCH**PRELIMINÄRT RESULTAT I tkr**

	Utfall	Budget	Utfall	Budget
INTÄKTER	2014	2015	2015	2016
Medlemsbidrag	977	1000	949	1000
Forsknings o utv bidrag	526	700	394	700
Konferenser och kurser	66	50	110	50
Bidrag, annonsint, hyresint	80	10	100	10
	1 649	1 760	1553	1760
KOSTNADER				
Allm. Antropos. Sällskapet	501	600	300	600
Verksamhetskostnader	168	175	89	175
NiG			174	
Hyra och lokalkostnader	0	0	0	0
Löner och sociala avgifter	591	650	602	650
Resekostnader o högskola	217	100	115	100
Medlemskommunikation	162	185	181	185
Konferenskostnader	33	50	88	50
Avskrivningar	0	0	0	0
Räntor	0	0	0	0
Fond	0	0	0	0
Resultat	-23	0	4	0
	1 649	1 760	1553	1760

BALANSRÄKNING**i tkr (preliminärt)**

TILLGÅNGAR	2013	2014	2015
Maskiner/inventarier	50	50	50
Aktier och andelar	12	12	12
Fordringar	47	113	149
Interima fordringar	0	0	0
Kassa och bank	1 165	1 170	1 010
	1 274	1 345	1 221
SKULDER			
Leverantörer	18	215	30
Interima skulder	338	210	257
Övr kortfr skuld/fond.	557	582	592
	913	1007	879
EGET KAPITAL			
Balanserat resultat	417	361	338
Årets resultat	-56	-23	4
	361	338	342
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	1 274	1 345	1 221

* Årsredovisningen kan fås genom sekretariatet fr.om. en vecka innan årsmötet.

itationerna i Högskolan i olika grupper, bl.a. i s.k. klasstimmar, sker på 10 orter i Sverige: Umeå, Dormsjö, Örebro, Stockholm, Järna, Norrköping, Göteborg, Växjö, Kalmar och Lund. Sammanlagt 19 personer är ansvariga för detta.

- Högskolekollegiet.

För närvarande 19 personer som tagit på sig att förmedla de speciella meditationer som man arbetar med inom Högskolan kallas klassansvariga och möts 2 ggr/år under 1 ½ dag på olika platser. Dessutom deltar generalsekreteraren. Denna konstellation bildar högskolekollegiet. Här sker ett samråd vad gäller nya initiativ framför allt vad det gäller arbetet med meditationerna. Ett fördjupande forskande arbetet med meditationerna ger ett bra stöd för detta. Det sker också ett samråd dels om läget i den antroposofiska rörelsen i världen och även om andra initiativ. En viktig del är också ett forskningsarbete kring intentionerna med Högskolan och Sällskapet. Man möter även högskolemedlemmar på platsen.

I oktober arrangerade högskolekolle-

giet tillsammans med Antroposofiska Sällskapet den tredje i raden av offentliga inspirationsdagar om antroposofisk meditation i Kulturhuset i Ytterjärna. Temat den här gången var "Meditation i yrkesliv och vardag".

- Högskolekretsen.

Högskolekretsen består av högskolemedlemmar som vill rådslå om läget för den antroposofiska rörelsen. Den har möten 4 ggr/år, söndagar, under 3 ½ timme i Kulturhuset i Ytterjärna.

En viktig del av innehållet vid mötena är alltid ett inledande gemensamt meditativt-forskande arbete.

Under året deltog bl a vid olika tillfällen personer från Goetheanumledningen: Marianne Schubert, ledare av Bildsektionen och Christiane Haid, ledare av sektionen för humaniora.

Där berördes dels de frågor som specifikt har att göra med de enskilda sektionerna men också generella utvecklingsfrågor inom Antroposofiska Sällskapet i världen och dess ledning.

SEKTIONSGRUPPER

I Sverige arbetade 2015 sektionsgrupper

inom följande sektioner:

(Se även bidragen på andra ställen i verksamhetsberättelsen.)

Pedagogiska sektionen

Läkepedagogiken inom medicinska sektionen

Matematisk-astronomiska sektionen

Sektionen för lantbruk och näring

Sektionen för humaniora

Sektionen för bildande konst

Socialvetenskapliga sektionen

SAMMANFATTNING:

Arbetet inom Fria Högskolan vill vara ett kraftfullt bidrag till att lösa de svåra samhällsfrågor som vi har idag.

Den ena vägen går inåt som i det meditativa sökandet efter den egna inre stödunkten som kan leda till idéer och nya initiativ.

Den andra vägen leder in i kultur- och samhällsliv och tar med erfarenheterna från den inre vägen.

Sektionen för Humaniora

Annika Diesen Amundin

Sektionen för humaniora fortsätter med studium under ett antal lördagseftermiddagar under läsåret 2015/16. Återigen är det Göran Fant, som håller sina föreläsningar och uppskattade föreläsningar, i år om "Parsifal och gralen".

Sektionen vid Goetheanum arbetar vidare med sitt årligen återkommande språkvetenskapliga seminarium i mars, och sina sektionsdagar för högskolemedlemmar i oktober.

I samband med Mikaeli kom sektionsföreträdaren Christiane Haid på besök till Stockholm och Järna för att möta medlemmar, hålla föredrag och leda ett seminarium.

Bildsektionen

Berit Frøseth och Filip Henley

Bildsektionen fortsatte sitt arbete under 2015 med öppna möten och studium av Rudolf Steiners fördrag en gång i månaden. Det vill säga att vi träffas var fjortonde dag i en större och mindre krets. Först ute var studiegruppen som tog på sig att studera föredraget "Den moraliska upplevelsen av färgernas och tonernas värld som förberedelse till det konstnärligt skapande arbetet". Detta arbete följdes av ett studium under hösten kring föredraget "Mått, tal och vikt, den tyngdlösa färgen som en förutsättning för materialets nyare utveckling". Förhoppningen är att kunna översätta dessa föredrag till svenska.

I februari fick vi besök av Marianne Schubert, den nya ledaren av Bildsektionen i Dornach. Hon var här för att träffa konstnärer och förbereda utställningen om nordisk konst som ägde rum på Goetheanum under sommaren. Förutom det fick vi lära känna henne i ett mer informellt sammanhang, ett mycket givande möte.

Det blev ett mycket varierat innehåll under våren med Marius Wahl Grans anförande om Walter Benjamins essä "Konstverket i den tekniska reproduktionens tidsålder", Merete Lövlie berättade om innehållet i sin bok "Att våga måla – ensam med sig själv och radikalt subjektivt" och avslutningsvis fick vi följa Bengt Aquilons biografisk utveckling i sin konst

och inre arbete. En mycket blandad palett kan man säga!

"Såsom i himmelen – så och på jorden", var temat när Mats Wilzén i oktober höll en inledning om hur den arabisk muslimska konsten har impulserat västerlandet. Mycket av innehållet handlade om Alhambra i Granada, som Wilzén har utforskat under resor med studenter på Rudolf Steinerseminariet. Ulf Wagner har fördjupat sig i Giotto's bildvärld och höll i november ett anförande om "Giotto och den mänskliga blicken". Medan Ulf Sand avslutade året med att visa exempel på hur han själv använder färgövning som förberedelse för det konstnärliga arbetet.

Sektionen för lantbruk och näring

Thomas Lüthi, Ulrike von Schoultz,
Daniel Björklund Jonsson,
Artur Granstedt och Jostein Hertwig

Sektionskretsen

Sektionskretsen har under året träffats två gånger.

Det uppskattades mycket att kunna inleda en sammankomst med eurytmiska övningar till temat: förvandlingen av tanke-känsla-vilja vid tröskeln.

På många håll visar sig allt tydligare en tendens att varje sektionsområde arbetar framförallt i sitt eget område, vilket naturligtvis är självklart. Men i sektionskretsen bearbetades hur samverkan över sektionsgränser skulle kunna leda arbetet vidare genom samverkan för alla parter. Förståelsen och forskningen kring de biodynamiska preparaten blev ett annat aktuellt tema.

Sektionen bjöd in till två samrådsmöten för initiativ med biodynamisk inriktning. Gemensamma frågor bearbetades gällande nuläget och framtiden för att stärka det biodynamiska arbetet, samt information om olika händelser och initiativ. Ett axplock av tema:

- På Skillebyholm har ett nytt lager för preparat i ordning ställts där preparaten kan förvaras på ett ändamålsenligt sätt.
- Markägare i Järnatrakten har skrivit under en intentionsförklaring där det klart framgår att marken ska skötas på ett biodynamiskt sätt. Intentionen är att samarbete mellan

markägarna och arrendatorerna och markägarna emellan ska stärkas.

- Från Demeterförbundets sida har de biodynamiska odlarna gjorts uppmärksamma på värdet av gårdsamtal. Under året har de flesta Demetercertifierade odlare bjudit in en annan biodynamisk odlare för att samtala om utvecklingsmöjligheterna på den egna gården. Avsikten är att detta blir ett återkommande inslag för att just främja intresset och inspirationen odlarna emellan, för att stärka vidare utvecklingen av odlingarna.
- Samrådsmötet var under sommaren också välkommen att besöka Nibble gårds nyuppförda ladugård och hötorck.

Vi kan glädja oss över att det numera finns tre biodynamiska gårdar med helt nya och rymliga ladugårdar för mjölkkor: På Ullberga gård utanför Nyköping, Yttereneby och Nibble gård i Järna finns dessa ytterst fina ladugårdar!

I planeringen har man bland annat tagit hänsyn till att kor har horn och att dem ska få behålla hornen. Detta förutsätter mer utrymme för djuren än i en ladugård för hornlösa kor. Det är en kännbar investering man har tagit på sig för djurens bästa. Den satsningen förutsätter att vi som konsumenter är beredda att betala det merpris för den biodynamiska mjölken som är nödvändig. På så vis kan vi som konsumenter möjliggöra att kor kan behålla deras karaktär och värdighet. För övrigt finns nästan inga kor kvar i Sverige som får ha kvar sina horn. Man kan fråga sig om det verkligen är så att vi inte har råd att betala det merpris för mjölk och kött som behövs så att kor kan leva ett värdigt liv?

Tillsammans levererar dessa gårdar mjölken till det helt nybyggda Järna Mejeri som i slutet av året har börjat sin verksamhet som Demetercertifierat mejeri! Även Sörbro gård levererar sin getmjölk till Järna Mejeri.

Näringsarbetet

Näringsarbetet inom Sektionen för Lantbruk och Näring

Under det gångna året fortsatte den internationella sektionskretsen för näring på Goetheanum med sitt arbete att knyta den entydigt till Landwirtschaftliche Sektion am Goetheanum. Tidigare låg näringsinitiativet mycket starkt inom Tysklands "Arbeitskreis für Ernährungsforschung".

På Goetheanum installeras med början juni 2016 ett koordinationsställe för näring inom ramen för jordbrukssektionen.

I Sverige har det bildats ett näringskollegium som i huvudsak riktar sig till Waldorfförskolorna.

Kollegiet samlar ca 10 personer från hela landet, ansvariga för näring inom förskolor. Syftet är att arbeta med den antroposofiska näringsimpulsen som har sitt berättigande när den grundas på en antroposofisk människobild.

Skillebyholms trädgårdsutbildning

Precis som året innan började året i moll med ännu ett avslag från Myndigheten för Yrkehögskolan, vi hade då arbetat fram två utbildningar som nekades inträde. Det innebar att vi endast skulle ha en YH-klass med 24 studenter fram till deras examen i april. Redan före jul stod det klart att vi trots 40 ansökningar på den nya trädgårdsvux endast skulle få en ny student pga. kommunernas dåliga ekonomi. Men kraft kommer ur avslag och gav utrymme att arbeta för att få till ett längre avtal för Komvux Trädgård med fler kommuner. Skillebyholm vann upphandlingen och har därmed säkrat en framtid för den ettåriga Komvuxutbildningen. Med färre studerande på heltidsutbildningarna fanns det utrymme att satsa på utveckling av odlingarna och förutsättningarna för kommande utbildningsomgångar. Skillebyholm byggde ett nytt tunnelväxthus och startade renoveringen av de gamla växthusen och byte till biobrånse i odlingarna. En ny utbildning inom cityodling startades samt ett kortkursprogram lanserades.

Deltidsutbildningen fortsätter med fyra årskurser och 45 deltagare sammanlagt.

Skillebyholms ettåriga trädgårdsvux hade 15 elever, YH-utbildningen till trädgårdsmästare hade 22 elever, Cityodling hade 6 elever och kortkurserna hade få deltagare.

Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet

Det andra BERAS-projektet, BERAS Implementation blev avrapporterat och slutligen godkänt av EU under 2014. Det fortsatta arbetet och samtliga anställda vid BERAS-sekretariatet övergick under 2015 till den nybildade stiftelsen BERAS international. Biodynamiska Forskningsinstitutet driver vidare fältförsöksverksamheten samt utvärdering av långliggande jämförande försök i Mellansverige och Skåne med biodynamisk odling. Det finns ett betydande material med försöksresultat som ännu är under bearbetning för publicering. Resultaten från de långliggande försök som pågått på Skilleby försöksgård visade hur mullhalterna ökade i den på gården tillämpade femåriga växtföljden med tre år vall

och återförd fast stallgödsel. Kompostering av gödseln samt användning av biodynamiska preparat gav högre mullhalter och kolinlagring jämfört med gödsling utan dessa behandlingar. Motsvarande fältförsök men med jämförelser också med flytgödsel samt användning av "biokol" som jordförbättringsmedel pågår nu på Nibble gård. Varje månad under växtsäsongen har liksom tidigare år fältvandringar genomförts med visningar och information av försöksverksamheten. Mer information samt hittills publicerade rapporter finns på institutets hemsida www.jdb.se/sbfi.

BERAS

I maj arrangerade BERAS en internationell konferens på Kulturhuset i Ytterjärna med temat "Jorden och maten vi äter". Detta var en del av FN's satsning under 2015 för vikten av att vi tar vara på matjorden. Deltagare från BERAS nätverket i Europa, Dominikanska Republiken, Indien och Afrika mötte engagerade människor från Sverige. Andra året i på rad genomfördes ett praktiskt utbildningsprogram i ekologiskt kretslopps jordbruk för studenter från Vitryssland. Fem studenter från Grodno universitetet praktiserade i sex månader på ekologiska gårdar i Sverige samtidigt som en teoretisk utbildning blev genomförd.

Södertälje Kommun har anlitat BERAS i två områden inom det s.k. Matlust projektet. Matlust är ett fem-årigt EU utvecklingsprogram för hållbar mat för små och medelstora företag i Stockholmsregionen. BERAS uppdrag är förmedling av forskningsresultat och ett utvecklingsprogram för företagen.

Samarbetet med Food Quality and Health nätverket fortsätter och BERAS är aktivt med i utvecklingen av en internationell satsning som tar upp sammanhangen mellan mat, hälsa, miljö och livsstil. Arbetet drivs av Köpenhamns Universitet, Universitet i Münster, IFOAM International och forskningsinstitutet FIBL i Schweiz med flera. Tillsammans med IFOAM har BERAS ett huvudansvar för den praktiska genomföringen av programmet och detta med bakgrund i det mångåriga arbetet som gjorts med gårdar, förmedlingsverksamhet, distribution och servering av ekologisk mat i Järna/Södertälje.

Pedagogiska sektionen

Regula Nilo Schulthess

Verksamhetsåret inleddes med 2015 års svenska Waldorflärlärmöte den 29-30 januari med temat: Därför Waldorfpedagogik – individuella vägar till Waldorfpedagogik. Mötets syfte var att bearbeta temat på olika sätt. Dels på individuell nivå och i ämnesseminarier, dels intervjuades paneler av yngre och äldre lärare på scenen kring frågan: min individuella väg till Waldorfskolan – vad brinner jag för? Dessa samtal från scenen blev mycket uppskattade.

Under våren träffades sektionskretsen två söndagar för gemensam klasstimme med tillhörande högskolesamtal och reflektioner över aktuella pedagogiska teman samt tillbaka- och framåtblickar. Inbjudan går ut till ca 70 högskolemedlemmar med pedagogisk anknytning och runt 15 av dessa deltar aktivt i sektionmötena. Även under hösten träffades sektionkretsen ytterligare under två söndagar för klassarbete och samtal. Sektionskretsen berikades med ett antal nya medlemmar, vilket borgar för fortsatt kontinuitet i arbetet.

Regula Nilo deltog i Internationella forumet för Waldorfpedagogik (tidigare benämnt Haager Kreis) och dess möte i USA under november månad. Medlemmarna besökte i små grupper Waldorfskolor över hela landet för att sedan mötas för fyra konferensdagar i Kalifornien. Där ägde också ett möte med amerikanska waldorfskolefederationen rum. Samtliga deltagare var djupt imponerade över vad de fick uppleva i de amerikanska skolorna. Färgstark och livlig Waldorfpedagogik som bedrivs med entusiasm och hängivenhet. Svårigheterna finns på den ekonomiska sidan, då en ordentlig skolvärdighet måste betalas av föräldrarna, då alla skolor är privatskolor utom i ett antal Charterschools, statliga skolor som är waldorfinspirerade.

Själv är jag genom IF delaktig i förberedelsen och genomförande av Waldorfskolornas världslärlärmöte (sker vart fjärde år) som äger rum efter påsk vid Goetheanum, Dornach, Schweiz. Mötets tema är: "Mod till ett fritt andligt liv- mod till att övervinna motstånd."

I sektionkretsen har vi haft som mål att inspirera våra svenska skolor att skicka lärare till detta internationella

möte. Vi upplever att det kan ge en känsla av sammanhang med den världsomspännande skolrörelsen, och helt säkert, förutom nya insikter, ett givande utbyte med kollegor från olika platser på jorden. Det budgeterade överskottet från det svenska lärarmötet i januari 2016 blir en möjlighet för sektionen att kunna ge ekonomiskt bidrag till de lärare som har anmält sig till världslärarmötet. På grund av valutakursen för schweizerfrancen blir ju uppehållet i Schweiz tämligen kostsamt. I skrivande stund ser det ut att bli - förutom några sektionsmedlemmar - ungefär 25 deltagare från Sverige.

Det läkepedagogiska och socialterapeutiska sektionsarbetet

Dick Tibbling

Sektionsarbetet äger rum i två delvis olika kretsar. I den ena kretsen som går under beteckningen "Forsknings och kunskapscenter" (FoKuc) arbetar man framförallt med forskningsrelaterade frågor.

I den andra kretsen arbetar man med att anknyta läkepedagogiken och socialterapin till de "andliga källorna", till en esoterisk förståelse av människans väsen. Man kan konstatera att det är allt färre medarbetare som har ett spontant intresse av att fördjupa sig i den grundläggande antroposofiska litteraturen.

En avgörande framtidsfråga blir hur vi kan skapa förutsättningar för medarbetare att förbinda sina yrkeserfarenheter i vardagen med en människokunskap som kommer ur den antroposofiska forskningen.

Den Nordiska konferensen för läkepedagogik och socialterapi 2015, de s.k. majdagarna ägde som vanligt rum i Kulturhuset i Järna.

Titeln för konferensen var "Den individuella insatsen som grund för antroposofisk

läkepedagogik och socialterapi".

Temat för majdagarna hade arbetats fram ur tesen "antroposofin börjar utarmas inom läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheter".

Hur det kommer att bli i framtiden med den antroposofiska förankringen i våra verksamheter har inget givet svar.

Men det är nödvändigt och positivt att frågan uppmärksammas och tas på allvar.

Det läkepedagogiska och socialterapeutiska sektionsarbetet har under det senaste året inte haft den sedvanliga kontinuiteten pga. hälsorelaterade skäl.

Matematisk Astronomiska sektionen

Thomas Andersson

Sektionsen har fortsatt sitt arbete med ett möte varje månad under vår och höst i Järna. Genomgående teman har varit eurytmi med musik till den aktuella stjärnkonstellationen. Som avslutning till denna har vi arbetat meditativt med upplevelsen och haft ett kort samtal.

Vi har också ett arbete där vi studerat Elisabeth Vreedes rundbrev "Astronomi och Antroposofi" 1927-1930. Andra genomgående teman är projektiv geometri och kosmisk matematik.

Våra arbetsmöten är öppna för alla som är intresserade av ämnesområdet och vi är som regel 10-15 personer varje gång. En grupp om f.n. fem personer samordnar arbetet.

En större sammankomst har arrangerats. 20-22 mars hade vi återigen besök av Oliver Conradt, sektionsledare vid Goetheanum. Besöket sammanföll passande nog både med vårdagjämningen och en partiell solförmörkelse. Han höll flera uppskattade föredrag t.ex. "Påskan som kosmisk högtid", "Solförmörkelsen och andra kosmiska händelser 2015", "Människans roll i kosmos utveckling", och "Vad var Betlehems stjärna?". Gemensam kosmisk eurytmi till musik ingick också i programmet. Oliver avslutade med den 10:e klasstimmen på tyska.

Det medicinska arbetsfältet

Kristian Holmberg

Det som präglat det här året har varit kampen för att de antroposofiska läkemedlen ska kunna finnas tillgängliga för människor i Sverige. Enligt EU-beslut måste Sverige få en mer permanent lösning genom lagstiftning om vilka regler som ska gälla för att dessa mediciner ska få säljas här. I slutet av 2015 har regeringen återigen gett dispens till 30 juni 2016 för försäljningstillstånd till Vidarkliniken i väntan på att en lag ska kunna börja gälla. I denna fråga har det publicerats många mestadels kritiska tidningsartiklar runt om i landet och som har besvarats från Vidarkliniken så att våra budskap har kunnat bli framfört. Från läkarföreningen LAOM har vi också skrivit ett par artiklar.

Vidarkliniken skrev i sitt remissvar till regeringen ett helt eget förslag till lagstiftning. Där föreslår man bl.a. man att läkemedlen inte behöver godkännas extra här i Sverige utan kan var godkända om de är det i ett annat EU-land. Under hösten har man informerat företrädare för de politiska partierna i riksdagen. Det visar sig i dessa samtal att det finns ett intresse för att lösa problemen. Från Vidarkliniken är det Ursula Flatters och Anders Kumlander som har lett arbetet med läkemedelsfrågan med god hjälp av skickliga professionella medarbetare. Det som beslutas här kan ha stor betydelse för övriga EU-länder.

Vidarkliniken har nu funnits i 30 år och rehabiliteringsprogram för smärt-, utmattnings- och cancerpatienter har fortsatt vara mycket efterfrågat. Möjligheten att som patient under tre veckor kunna komma till ro och få möjligheten att möta sig själv och sin sjukdom leder ofta till omvälvande nya insikter och perspektiv att acceptera sin situation för att kunna finna nya vägar i sitt liv. Man har infört nya terapiformer i grupp, bl.a. mindfulness, vilket många patienter har uppskattat. Klinikens målsättning att uppnå en ekonomi i balans har man nått. Men under året har flera läkare lämnat kliniken och det har inte lyckats att finna ersättare med antroposofisk kompetens.

I utövandet av antroposofisk medicin och terapi bland läkare, sjuksköterskor och terapeuter i Sverige har en stor förändring skett. Vårdcentralen som legat in-

till Vidarkliniken har flyttat in till Järna centrum och ändrat namn till Vidar vårdcentral. Där är åtta läkare med antroposofisk inriktning anställda. Dit kommer varje dag nya hjälpsökande patienter. Verksamheterna i Umeå, Uppsala, Stockholm, Norrköping, Göteborg och i Skåne fortsätter. Flera antroposofiskt inriktade läkare är verksamma på olika vårdcentraler i Gnesta och Södertälje.

I augusti anordnades i Kulturcentrum Järna en konstterapi konferens med många deltagare med tema terapi för traumapatienter.

Under året har Vidarklinikens utbildningsenhet tillsammans med LAOM under Ursula Flatters ledning ordnat två läkarkurser och tillsammans med SAMT (Svenska förbundet för Antroposofisk Medicin och Terapi) arrangerades en kurs för alla verksamma inom vården. Mentorsprogrammet för yngre läkare har fortsatt. Målsättningen är att de yngre läkarna skall kunna bli certifierade antroposofiska läkare.

Arne Klingborg 100 år Jubileums- aktiviteter 2015

Jubileumsboken "Arne Klingborg - Inspiratören" utkom i början av året. Den innehöll en rad artiklar av människor för vika mötet med Arne Klingborg och hans verk haft stor betydelse. Boken utgår från teman som var viktiga i Arnes liv och arbete, och dessa teman kom sedan igen i olika seminarier under jubileumsåret.

Februari

7/2 Antroposofin som kulturimpuls i världen

Arne Klingborg var internationellt engagerad och hans arbete satte spår runt om i världen. Vi samtalade, bl.a. med Marianne Schubertare från Goetheanum i Schweiz, om Arnes internationella engagemang och Antroposofin som en kulturimpuls i världen idag. Ytterjärna kulturcentrum

April

28/4 Miljö som ger liv

Arne Klingborgs konstnärskap handlade

i hög grad om att skapa kreativa och livgivande miljöer. Vi träffades i Antroposofiska Sällskapet lokal i Stockholm och samtal om detta och vad som skapas idag. Hagagatan 14 Stockholm

Maj

16/5 Miljö som ger liv

Arne Klingborgs konstnärskap handlade i hög grad om att skapa kreativa och livgivande miljöer. Järna med omnejd har blivit ett viktigt centrum för olika kreativa kulturella och sociala initiativ. Vad hände då och vad händer idag blev viktiga teman för vårt samtal. Ytterjärna kulturcentrum

Juni

7/6 Trädgård till nöje och nytta.

Arne Klingborg kom att spela en stor roll inom trädgårdskonsten, inte minst genom den trädgårdspark han skapade i Ytterjärna. Vi såg på vad han åstadkom och hur hans inspiration lever vidare i Sverige och internationellt. Ytterjärna kulturcentrum

September

5/9 Vernissage Klingborgutställning

Flera utställningar med Arnes konst genomfördes. Bl. a. uppmärksammade Södertälje Kommun jubileet med en Klingborgutställning under hela september.

Södertälje Stadshus

13/9 Den ofullbordade funktionalismen
Arne Klingborg spelade en stor roll för antroposofisk inspirerad formgivning och arkitektur. Vi såg tillsammans bl. a. med den japanske Arkitekten Yuji Age-matsu, på vad som kom till med hans medverkan, och vad som händer idag. Ytterjärna kulturcentrum

26/9 Kunskap genom handen

Arne Klingborg deltog aktivt i utvecklingen av waldorfpedagogiken i Sverige och intresserade sig särskilt för konstens och hantverkets betydelse för lärandet. Vi samtalade om dessa teman på det waldorfpedagogiska centrumet vid Brommaplan med bl.a. Kristofferskolan och Waldorflärlärhögskolan. Marklandsbacken Bromma, Stockholm

November

3/11 Arne Klingborgs 100-årsdag

På Arne Klingborgs födelsedag bjöd Antroposofiska Sällskapet, Kulturcentrum Järna, Kulturhuset i Ytterjärna och Vidarstiftelsen in till en minneskväll. Den började på Kulturhuset med ett konstnärligt program. Så fortsatte kvällen

med ett samkväm i Vita Huset där Arne hedrades med en ljusträdgård.

7-8/11 Livet som konst - Arne Klingborg 100 år

Arne Klingborg var konstnären som gjorde hela livet till konst. Vi avslutade seminarieserien till minne av Arne Klingborgs livsverk på temat Livet som konst, och belyste hans konstnärliga gärning på olika sätt. Ytterjärna kulturcentrum

ANNONS

Skoleurytmifestival

Den 29 april är det återigen dags att öppna portarna på Kulturhuset i Ytterjärna för att välkomna numera 350 elever från 16 waldorfskolor i Sverige till den tredje Skoleurytmifestivalen. Vi möts, vi leker, vi ger eurytmin sitt liv. Om och om igen är det en fest och en oförglömlig upplevelse för alla. Arrangörer, workshopsledare, lärare, föräldrar och inte minst elever överaskas om och om igen av vilken potential vi har i Järna, med varandra och inte minst med eurytmin.

Fredag den 29 april kl 18.00 bjuder vi in till en offentlig föreställning där eleverna visar ur sitt arbete med eurytmin för varandra.

Biljetter köps på Kulturhuset i Ytterjärnas hemsida och Ticknet. Biljettantalet är begränsat så passa på!!!

Arrangör: Föreningen för eurytmipedagogik, eurytmipedagogik.se

Ekoloden: guidade vattenvandringar sommaren 2016

1. Reningsparken och Flowform Vattentrapporna Nibble området.

Lör. 21 maj 2016; Kl 10-12; Samling: Robyggebutiken; Kulturcentrum Järna, 100 kr

2. Fångdammar, Konstruerade våtmarker på Skilleby gård och Ytter-Eneby gård.

Lör. 18 juni 2016; Kl 10-12; Samling: Skilleby gårds parkering, 100 kr

3. Vatten Åvandring - Upptäck Skillebyåns vackra och spännande ådal.

Lör. 23 Juli 2016; Kl 10-12; Samling: Ytter-Eneby Ladugård, 100 kr

4. Åvattenvandring - Upptäck Moraåns vackra och spännande ådal och naturreservat!

Lör. 20 Aug 2016; Kl 10-12; Samling: OK/Q8 Macken, Järna. 100 kr

1. Flowform vattentrapporna vid de biologiska reningsdammarna i Ytterjärna.

För 44 år sedan så började Arne Klingborg anläggningen av en reningspark som skulle vara både vacker och funktionell. Samtidigt upptäckte den engelske skulptören, John Wilkes Flowformvattenrörelse principen. Detta blev till ett 20 årigt forsknings- och utvecklingsprojekt i Ytterjärna, som sedermera blev världsberömt. Många olika Flowformtyper finns nu representerade internationellt, både de konstnärliga och de funktionella, och några finns representerade här i Kulturcentrum Järnas trädgårdspark och på Nibbleområdet. Nigel Wells berättar om bakgrunden och funktionen och om den helhetssyn på vatten som ligger bakom.

I boken Flowforms, the Rythmical Power of Water av J. Wilkes, som finns att köpa i Robygge butiken, berättas mycket mer om bakgrunden.

2. Hur fångar man upp näringsläckaget från jordbruk? En guidning vid Skilleby Forskningsgårds fångdammar och till de konstruerade våtmarkerna intill Skillebyån.

Guidningen visar hur det är möjligt att med hjälp av konstruerade våtmarker (Dammgrävda i leran, en mångfald av

bakterieflora, mikrober, insektliv, svampar och växter) kunna bidra till att fånga upp de näringsämnen som är upplösta i dikesvattnet, som rinner av från jordbruks- och skogbruksmarkerna. Forskningsinstitutet har grävt fångdammarna och följer näringshalten med kontinuerliga mätningar.

3. Åvattenvandring - Upptäck Skillebyåns vackra och spännande Ådal.

En lärorik och vacker vandring genom åhagen ned i meandrande vallar, skapade för mer än 10 000 år sedan. Vattnet porlar fram över stensingel bäddar, där fiskar lägger sina ägg och slingrar sig sedan i snirkliga banor, som heter meandern, runt stora stenar och orsakar bildandet av ståendevåg serier i vattnet.

Bävrarna har byggt bo i ån, så gå tyst förbi, Fåglarna yttrar sin glädje med full hals och boskapen betar gräs och lägre buskage. Ådalen är ett intensivt, spännande och komplext ekosystem. Skogen intill ådalen är vacker och aldrig kalhuggen utan vårdas med häst och en kontinuerlig gallring.

Nigel Wells guidar och visar vattenrörelsemönster och vatten ekologin i ådalen.

4. Åvattenvandring - Upptäck Mora vackra och spännande ådal och naturreservat.

En lärorik och vacker vandring genom åhagen, ned i meandrande vallar, skapade för mer än 10 000 år sedan. Vattnet porlar fram över stensingel bäddar, där fiskar lägger sina ägg och slingrar sig sedan i snirkliga banor, som heter meandern, runt stora stenar och orsakar bildandet av ståendevåg serier i vattnet.

Bävrarna har byggt sina bon i ån, så gå tyst förbi, Fåglarna yttrar sin glädje med full hals och boskapen betar gräs och lägre buskage. Ådalen är ett intensivt, spännande och komplext ekosystem som nu är naturreservat på ena sidan och jordbruk/skogparti på den andra och bjuder på många intressanta upplevelseplatser

Nigel Wells guidar och visar vattenrörelsemönster och vatten ekologin i Ådalen

Kontaktpersoner:

Håkan Hedlund 070 2716 329

Nigel Wells 073 655 0248

Virbela Ateljé 08 551 50335, mejl: virbela@flowforms.se

Kurser i Berättande Storytelling vår & sommar 2016

För dig som älskar berättelser och sagor och vill lyfta fram berättelsens kraft mellan människor i livet och i yrket. Gemensamt för kurserna är blandningen av övningar och berättelser, rörelse och sång, samtal och fika samt berättarkvällar!

Inspirationskurs i berättande 29-30 april

En kurs för dig som söker inspiration och mod för att berätta ur livet, boken eller fantasin.

Läkande berättelser som ger vägledning och hopp 20-22 juni

Läkande berättande är ett kraftfullt förändringsredskap, som tillämpas i vitt skilda kulturer. Dess syfte är att ge lindring, vägledning och hopp, att främja läkande processer. Kursen förmedlar hur och vad som berättas på ex. skolor och sjukhus.

Vi möts i en livfull och inspirerande miljö på Kulturcentrum i Ytterjärna.

Kursledare är Héléne B Blomqvist, Maria Eloranta och Sigrid Ogländ, berättare och pedagoger inom Waldorf och läkepedagogik/socialterapi.

MER INFO www.kulturcentrum.nu

KONTAKT info@kulturcentrum.nu

08-554 302 50

FACEBOOK: Berättarglöd

ANNONS

Inbjudan till ”Resa i Rudolf Steiners fotspår”

Resan fokuserar på Rudolf Steiners 40 första levnadsår. Vi börjar i Wien, där resan sedan går vidare till Weimar och slutar i Berlin, som blev basen för Rudolf Steiner och hans offentliggörande av det antroposofiska kunskapsstoffet från början av 1900-talet.

Gemensamma studier kommer att företas varje dag, omkring Rudolf Steiners biografi med anknytning till den ort som vi just befinner oss på.

Två konserter planeras in i programmet, i Wien och Berlin.

Resan äger rum från söndag 9 oktober till söndag den 16 oktober 2016.

Söndag 9/10 Flyg till Wien.

Måndag 10/10 Rudolf Steiner som barn och ungdom 1862-1879. Tågutflykt till olika orter söder om Wien.

Tisdag 11/10 Rudolf Steiner i Wien. 1879-1890 Stadsvandring-rundtur. Konsert

Onsdag 12/10 Tåg till Weimar

Torsdag 13/10 Rudolf Steiner i Weimar. 1890-1897 Stadsvandring-rundtur

Fredag 14/10 Weimar/ Tåg till Berlin

Lördag 15/10 Rudolf Steiner i Berlin 1897-1923. Konsert

Söndag 16/10 Berlin/ Hemresa med flyg

Kostnad för resan: Flyg, tåg, hotell, tunnelbana och konserter 13.000 kr.

Enkelrumstillägg 1.500 kr

Kostnad för lunch och middag tillkommer.

Välkommen att höra av dig, om du vill följa med oss på resan.

Göran Nilo, Lennart Nilo

Intresseanmälan senast 31/3 till kontaktperson:

Lennart Nilo

Mejl: lennartnilo@gmail.com

Tel: 0706285576

Kalendarium för Fria Högskolan för Antroposofi

Bildsektionen

Program våren 2016

Alla möten är på Prisma Arkitektkontor i Järna, tisdagar kl. 19.00

22 mars

Marianne Schubert: Marianne visar en kort film från bildsektionens majkonferens i Dornach, som bl.a. innehåller en performance av Jochen Breme och tar upp några teman som berör sammanhanget mellan antroposofi och samtidskonst.

19 april

Merete Lövlie: Merete berättar om sin nya bok, ”Barn är kreativa.”

Vi gör därefter målningsövningar tillsammans ur arbetet med den intuitiva pedagogiken.

Pedagogiska sektionen

Sektionsmöten vår 2016
10/4 Stockholm, Bromma

Kontakt: goran@antroposofi.nu

Sektionen för Humaniora

16 april

Parsifal och gralen

Under sex lördagar mellan kl 14 och 17 i Kulturhuseet i Ytterjärna, genomförs seminarier om olika aspekter på Parsifal - människan, myten. Göran Fant föreläser och leder samtalen.

Utgångspunkten är Wolfram von Eschenbachs epos, men också de franska versionerna behandlas liksom Wagners musikdrama.

Genom allt går frågan om vad gralen och mötet med gralen djupast innebär. Och hur vi själva kan uppleva dess hälsobringande kraft.

Under Parzivalstudiet har det kommit en del frågor i olika ämnen. På hemsidan presenteras utförliga svar i två av dessa ämnen: Svanen i Parzival och Parzival.pdf, Personer i Parzival.pdf

Välkommen!

SSW/Antroposofiska Sällskapet i Sverige

Matematisk Astronomiska sektionen

2-4 september

”De 7 Planeterna”

Helgworkshop med Robert Powell: Eurytmi, föredrag och samtal. Ytterjärna. Utförligt program kommer senare.

Läs mer om högskolan och dess sektioner på hemsidan:

www.antroposofi.nu/hogskolan

Den som är medlem i Antroposofiska Sällskapet och önskar bli medlem även i Fria Högskolan för Antroposofi kan vända sig till sekretariatet.

Kalendarium för Antroposofiska Sällskapet i Sverige

Titta gärna in i kalendariet på vår hemsida - där kan finnas annonser för nya händelser och möten!

www.antroposofi.nu/kalender

Anmälningar till sällskapets aktiviteter görs, om inget annat nämnts, till sekretariatet på: 08-554 302 20 eller kontakt@antroposofi.nu

2 april

Retreat antroposofisk meditation

Vägen till mig själv

Att hitta lugnet som samtidigt är en kraft
Att hitta vägen till den inre verkligheten

Kl 10 00 – 18 00 på Kulturhuset i Ytterjärna. Kursledare Anna Hallström
Kursavgift 950:- Kostnad för lunch och fika tillkommer

9 april

Årsmöte

Årsmöte i Antroposofiska sällskapet
Motioner skall vara styrelsen tillhanda senast den 27 februari.
Se kallelse på sid 26.

16 april

Parsifal och gralen

Under sex lördagar mellan kl 14 och 17 i Kulturhuset i Ytterjärna, genomförs seminarier om olika aspekter på Parsifal - människan, myten. Göran Fant föreläser och leder samtalen.

Utgångspunkten är Wolfram von Eschenbachs epos, men också de franska versionerna behandlas liksom Wagners musikdrama.

Genom allt går frågan om vad gralen och mötet med gralen djupast innebär. Och hur vi själva kan uppleva dess hälsobringande kraft.

Under Parzivalstudiet har det kommit en del frågor i olika ämnen. På hemsidan presenteras utförliga svar i två av dessa ämnen: Svanen i Parzival och Parzival.pdf, Personer i Parzival.pdf

Välkommen!

SSW/Antroposofiska Sällskapet i Sverige

21-23 april

Gerald Häfner. Socialvetenskapliga sektionen, Goetheanum

Torsdag 21 april Stockholm, Hagagatan
19.00 Föredrag:

"Rudolf Steiner och arbetet för att förverkliga tregreningen av den sociala organismen"

Fredag 22 april Järna, Kulturhuset
Seminarium på förmiddagen samband med Ekobankens stämma.
"Geld, Recht und Demokratie"

19.00 Föredrag:

"Teknokrati och demokrati - Vilket Europa?"

Lördag 23 april Järna, Kulturhuset
10.00-16.30 Seminarium: "Tregreningen och dagens utmaningar."
Delteman blir

- Tregreningens grundidéer - "frihet" i kulturlivet, "jämlighet" i en rättsstat baserad på alla människors lika värde och rättigheter - hur relevanta är de för dagens utmaningar lokalt och globalt "broderskap"/solidaritet i ekonomi och näringsliv,
- Kulturlivets frihet som en källa för kreativitet - hur främjar vi det?
- Finansiering för ett solidariskt näringsliv samt Företagandets och arbetets roll i en solidarisk ekonomi.

Gerald Häfner inleder varje deltema, vi får kommentarer utifrån svenska erfarenheter och samtalar i grupper och i plenum.

4 maj

Ibrahim Abouleish, grundare av SEKEM i Egypten

besöker Järna för föredrag följt av ett seminarium med andra medverkande.

16 -20 Kulturhuset Ytterjärna.
Om SEKEM, ett socialt företag i Egypten och FN:s 17 globalt hållbara utvecklingsmål. Det blir också visning av en kort film om SEKEM.

Läs mer: sekem.com och sustainabledevelopment.un.org/topics
Hålls på engelska utan översättning.

Arrangeras av Antroposofiska Sällskapet tillsammans med Internationell Youth Initiative Program (YIP) och SEKEM's Friends of Scandinavia m.fl.

Mer information på hemsidan inom kort.

14 maj

Retreat antroposofisk meditation

Öppna sig för livet

Att se sammanhanget

Att se hur tacksamhet och vördnad visar vägen

Kl 10 00 – 18 00 på Kulturhuset i Ytterjärna. Kursledare Anna Hallström
Kursavgift 950:- Kostnad för lunch och fika tillkommer

26 juni-1 juli

Mysteriedrama - själarna vaknar

26/6-1/7 spelas Rudolf Steiners fjärde mysteriedrama "Själarna vaknar" under en nordisk sommarvecka på Kulturhuset i Ytterjärna

Människorna i dramat strävar efter inre förvandling. På skolningsvägen till en tidsenlig invigning möter de naturväsen, själskrafter, höga andliga väsen och onda makter.

Lätt fördunklas här den klara inre blicken och ett klart omdöme. Vägen

till ett möte med det egna Jagets goda framtidskrafter försvåras. Så förhindras projektet som skall förnya ett företag från grunden för att ge andliga impulser till samtiden.

Ligger orsakerna till det som sker i protagonisternas liv mellan död och ny födelse, eller hittar vi händelsernas rötter bakom stängda tempelportar under en egyptisk invigning?

Här blir det förgångna till bild och öppnar för en framtid som är oviss...

Den 27. Juni kl. 19.00 inleds dramaveckan med tre slutscener ur R. Steiners tredje drama "Väktaren vid Tröskeln".

Den 28. Juni kl. 19.00 följer första och andra bilden ur fjärde dramat "Själarna vaknar"

29. Juni kl. 19.00 tredje till sjätte bilden

30. juni kl. 19.00 sjunde till femtonde bilden.

Mer information finns på hemsidan. Program att ladda ner finns på: antroposofi.nu/kalender, eller att hämta/beställa i Kulturhuset i Ytterjärna.

15-18 september

Virginia Sease, Goetheanum

Fredag 16 september

19.00 Offentligt föredrag Stockholm "Rudolf Steiners Contribution to the Question of Consciousness for Contemporary Life"

Lördag 17 september

10.00-17.00 Seminarium för medlemmar i Antroposofiska sällskapet

Förmiddag Föredrag "The Rosicrucian Stream and the Development of Consciousness with Emphasis on the Count St. Germain", följt av samtal.

Eftermiddag "The Question of Reincarnation Today and the Activity of Spiritual Beings"

Även det föredraget följs av samtal. Efter en kvällsmåltid får vi ta del av kvartettmusik komponerat av greven av St. Germain.

Söndag 18 september

På förmiddagen ett studiearbete för högskolemedlemmar. Inbjudan med program skickas ut senare.

23-25 september

Mikaelimöte

Gäst: Seija Zimmermann, Goetheanum. Program presenteras i sommarnumret av Forum Antroposofi.

17-20 november

Bodo von Plato, Goetheanum

Järna och Stockholm

Program är under utarbetande. Men redan nu är det klart att en del kommer att ha en fördjupningskaraktär, med meditatív övande, en annan del kommer att ha en dialogkaraktär kring aktuella samhälls- och kulturfrågor. Det kommer också att vara ett högskolearbete.

25-27 november

400-årsjubileum

Kulturhuset Ytterjärna

En brett upplagd konferens planeras med anledning av att det är 400 år sedan "Christian Rosenkreutz Alkemiska bröllop" publicerades.

Mer information kommer senare.

NORRKÖPING

Norrköpingsgruppen

Antroposofiska Sällskapet Norrköpingsgruppen är en lokal sammanslutning av medlemmar i det Allmänna Antroposofiska Sällskapet. Sällskapet har till syfte att bära en fri högskola för antroposofisk forskning. Denna högskola strävar efter att finna och formulera andliga lagbundenheter på olika verksamhetsområden, som de vanliga forskningsmetoderna eller tanke- och synsätten inte kommer åt. Denna antroposofiska forskning är integrerad i många olika kulturområden där verksamheten bygger på antroposofi, t.ex. waldorfpedagogik, biodynamiskt jordbruk, antroposofisk läkekonst, läkepedagogik, olika konstarter som arkitektur, eurytmi m.m.

Biblioteket har öppet tisdagar

18.00 - 18.30 under tiden september till och med maj. Övrig tid: kontakta någon i styrelsen. Hagebygatan 69, Norrköping.

Tel: 011-183500.

E-post: antroposofi.norrkp@telia.com.

För utförligare program med öppettider och studiegrupper se hemsidan: www.antroposofi.nu/norrkoping

Våren 2016

Vill du veta mer om antroposofi, eurytmi, musik, waldorfpedagogik och social tregrening?

Vi ordnar kurser, workshops och studiedagar på teman i anslutning till antroposofi, antingen i vår lokal i Norrköping eller lokalt hos er. Förfrågningar och intresseanmälan: Maivor Forster, tel. 011-392 887 el. 0739 - 792 338.

Tisdagsgruppen

Start tisdagen den 12 jan. kl. 18.30 - 19.45. Vi fortsätter vårens arbete med bl a studium av ett tema som vi har gemensamt med andra studiegrupper i världen, på förslag från Goetheanum i Schweiz.

Kontaktperson: Maivor Forster. tel. 011-392 887 eller 0739 - 792 338.

Nya deltagare är välkomna!

Meditation

Sönd 10/1, 7/2, 6/3, 3/4, 1/5 kl. 17. -18.30 på Hagebygatan 69.

Introduktion, övningar och samtal.

En väg till att praktisera antroposofisk meditation, inspirerad av Arthur Zajonc, fysiker och f.d. generalsekreterare för Antroposofiska Sällskapet i USA.

Anmälan görs till Dori Inderbitzin. tel: 0737- 23 00 88 el. 0121- 133 43.

Nya deltagare är välkomna!

15 mars

Årsmöte i Norrköpingsgruppen tisd den 15 mars kl. 18.30 på Hagebygatan 69.

18 april

Offentligt föredrag av Läkaren Jackie Swartz

Måndag 18 april kl 18.30-20,00 på Hemgården

"Livsstilens betydelse för barnets hälsa".

45 min föredrag, 45 min samtal/ frågor.

STOCKHOLM

Stockholms- kretsen

Öppettider: måndag - fredag kl 14-18

Är en ekonomiskt fristående förening inom Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Stockholmskretsens uppgift är att "initiera, bedriva, samordna och understödja ideell antroposofisk verksamhet i Stockholm med omnejd". Detta sker bland annat genom att tillhandahålla lokalen på Hagagatan 14 för olika verksamheter. Där har vi också ett bibliotek och försäljning av antroposofisk litteratur.

Är du medlem i Antroposofiska Sällskapet kan du också bli medlem i Stockholmskretsen genom att sätta in 300 kr på Stockholmskretsens plusgirokonto 81 14 18-3. Märk avin "Medlemsbidrag".

Är du inte medlem i Antroposofiska Sällskapet så kan du ändå stödja oss genom att sätta in en valfri summa på samma konto ("Gåva"). Vår verksamhet kan endast till en del bäras av medlemsbidragen och förutsätter till stor del frivilliga gåvor.

Bibliotek, Bokhandel, Information,
Föredrag, Studiegrupper
Hagagatan 14, 08-348741,
stockholmskretsen@antroposofi.nu,
www.antroposofi.nu/stockholm

Vi skickar även per post: Eleonore
Vognsgaard och Barbara Wall (tisdagar)

Våren 2016

"Människans och mänsklighetens andliga utveckling"

Lokal: Biblioteket, Hagagatan 14 i Stockholm vid Odenplan
Evenemang kostar 100 kr (pens/stud 80 kr).
Gästföredrag/Helafton kostar 150 kr (100 kr pens/stud).

Endast kontant betalning!

OBS! veckodag och tid kan variera!

22 mars

Påskföredrag. Mikael Gejel, kl 19.00

5 april

Helafton: Redskap för andlig utveckling
Rebecka Vik. kl 18.00

19 april

Föredrag: Kristi gärningar och mänsklighetens utveckling.

Sergeij Almstedt. kl 19.00

21 april

Gerald Häfner. Socialvetenskapliga sektionen, Goetheanum

Torsdag 21 april Stockholm, Hagagatan
19.00 Föredrag:

"Rudolf Steiner och arbetet för att förverkliga tregreningen av den sociala organismen"

24 april

Kreativ musikafton: Dvorak m. fl.
Amatörkapellet - "för vi älskar vad vi
gör". kl 18.00

Studiegruppen "Alkemiska bröllopet"

Vi ses tisdagar 18.30. Udda veckor (19 jan - 24 maj)

Plats: Kristofferskolan, Marklandsbacken vid Brommaplan

Info: Onsdagar 14-18 tel 34 87 41 (Sergeij Almstedt)

Mail:stockholmskretsen@antroposofi.nu

ANNONS

Konst och kunskapande

**Konstkurs i smide med
Turid Wiveson Stojisic!
Utifrån temat
"Planetformerna och våra bruksföremål"
På Kristofferskolan i Bromma
5-7 maj 2016**

Anmälan mejlas till:
yggdrasil.bildning@gmail.com
Eller skickas till Noomi Hansen Persi-
kogatan 62, 16563 Hässelby.
Vid frågor kan vi nås på telefon
0046704821970

Kursen är ett unikt tillfälle med tre dagars intensivt konstnärligt arbete i Kristofferskolans verkstäder! Inga förkunskaper krävs, bara ett intresse av att aktivera en egen konstnärlig process och att inspireras av Rudolf Steiners idé om en goetheanistisk konst.

Kursen är upplagd så att varje deltagare väljer ett eget arbete som tex smycke, bågare eller sked att jobba med. Dessutom kommer Turid göra gemensamma övningar med anknytning till temat. Vi kommer till exempel få se hur olika ädelmetaller smälter och får kännedom om hur de är att bearbeta. Materialet i den egna uppgiften kommer huvudsakligen vara koppar eller silver. Vid val av silver kan avgift tillkomma.

Schema för dagarna:
Torsdag: Uppstart och konstnärligt arbete 09.00-12.00 och 14.00-17.00
Torsdag kväll: Verkstaden är öppen för de som vill fördjupa dagens arbete.
Fredag: Konstnärligt arbete 09.00-12.00 och 14.00-17.00.
Fredag kväll: Verkstaden är öppen för de som vill fördjupa dagens arbete.
Lördag: Konstnärligt arbete och avslut 09.00-12.00

Kursavgift: 2400:- lunch, fika och konstmaterial ingår.
Språket under kursen är svenska.
Enkel övernattning på skolan kan ordnas till en rimlig pris 100 kr per natt.

Hjärtligt välkomna hälsar
Turid Wiveson Stojisic och Noomi
Hansen!

ANNONS

MeF – Medarbetareförbundet

-för antroposofiskt inspirerad
självförvaltning

Fackförbundet för alla medarbetare i antroposofiska verksamheter

MeF är till för alla medarbetare oavsett vad man arbetar med. MeF ger medlemmarna stöd utifrån en unik kombination av kunskap i arbetsrätt och bred erfarenhet av antroposofisk självförvaltning.

Vi har god kännedom om antroposofiska verksamheters olika särart, organisation och kultur samt vilket särskilt stöd medarbetarna i antroposofiska verksamheter kan behöva.

Transparens > delaktighet > medansvar > gemenskap > Självförvaltning

Transparens betyder att verksamheten är öppen för medarbetarnas delaktighet när det gäller t ex målsättning, verksamhetsplaner, arbetsfördelning och ekonomi. Det ger medarbetarna möjlighet till medansvar.

Arbetsglädje uppstår när medarbetarna individuellt och tillsammans delar verksamhetens målsättning, när medarbetarna är delaktiga i alla viktiga beslut och har medansvar för verksamhetens utveckling. Det är detta vi kallar självförvaltning. Självförvaltning skapas i verksamheter som strävar efter en transparent och solidarisk organisation med stor delaktighet från medarbetarna och utan externa vinstintressen. Medarbetarna samverkar nära ledningen och har verksamhetens utveckling som ett gemensamt mål. Viktigt för medarbetarna i dessa verksamheter är, att med inspiration från antroposofiska idéer göra ett arbete som svarar väl mot behoven hos vårdtagare, elever, kunder och samhällets förväntningar. Medarbetarnas engagemang för ändamålet är grunden för verksamhetens framgång. Den fråga som bör stå i centrum för verksamhetens utveckling är: "Hur utformar vi samarbetet i verksamheten så att medarbetarnas kunskande, intresse och initiativförmåga får utvecklas och tillvaratas till förmån för dem som verksamheten är till för?"

Sättet att samverka utformas olika av medarbetarna och ledningen i varje enskild verksamhet.

Kollektivavtalet – ger trygghet och utrymme för egna lösningar

För att samverkan och självförvaltning ska bli en stabil del av verksamheten behövs det att överenskommelserna blir tydliga och långsiktiga. Viktiga delar och förutsättningar för detta finns i det lokala kollektivavtalet. Ett sådant avtal beskriver hur samverkan och hanteringen av medbestämmandefrågor ska gå till. Där finns också överenskommelser om arbetstider, löner, semester, sjuklön och pensioner. Kollektivavtalet är också länken mellan de lokala överenskommelserna och Svea rikets lag. Det centrala kollektivavtalet mellan Medarbetareförbundet och Huvudmannaförbundet lämnar mycket stort utrymme för egna lösningar i lokala avtal. Alla medarbetare kan omfattas av kollektivavtalet.

Vi hjälper till att ta fram utkast till ett lokalt kollektivavtal på verksamheten och ser till att avtalet blir juridiskt korrekt. Innehållet beslutas gemensamt av huvudmannen och de lokala MeF-medlemmarna. Löner förhandlas inte centralt av MeF, utan beslutas av lokalavdelningen i samråd med huvudmannen. Alla medarbetare kan bli MeF-medlemmar och därmed vara med och besluta och ta ansvar för lokalavtalets innehåll. Vi har medvetet låg medlemsavgift för att alla ska kunna bli medlemmar.

Bli medlem du också!

Kontakta oss på:
E-post: info@mef.se
Telefon: 08-551 504 00
Hemsida: www.mef.se

ANNONS

Barnaårens betydelse för livet som vuxen

26 juni - 1 juli 2016 på Skillebyholm,
Järna

De inre bildernas kraft

Rörelse och konkreta sinnliga erfarenheter ger näring åt förmågan hos barnet att skapa sig inre bilder, nu och som vuxen. Genom eurytmi och vardagssysslor, dockspel och läkande berättande övar vi oss på att ge näring åt det inre bildlivet. Detta kan bli en väg till ett skapande vuxenliv.

Föredrag och samtal belyser temat.
Natur och kultur inspirerar oss.

Skillebyholm, den biodynamiska utbildningsgården i Ytterjärna, bjuder på en rofylld miljö och läckra måltider direkt ur egna odlingar.

Välkomna till denna sommarvecka alla föräldrar och pedagoger - alla barnengagerade!

Medverkande: Maria Eloranta, Anna Stina Eriksson, Charlotte Veber Krantz, Thomas Lüthi, Gudrid Malmsten och Elin Oreholm.

Kursavgift inkl. måltider och boende:
Enkelrum 6450 kr, dubbelrum 6050 kr,
sovsal 5375 kr. Enbart kursavgift 2735 kr.

Anmälan och information:
Stiftelsen Skillebyholm, 15391 Järna Tel:
08-55157785 Vardagar 09.00-12.00
www.skillebyholm.com
info@skillebyholm.com

ANNONS

Huvudmannaförbundet

Välkommen till Huvudmannaförbundets årsstämma 2016.

Den 18/4 kl 16.00. Adress Lilla Nygatan 13, Gamla stan i Stockholm.

Vid stämman kommer styrelsen att lägga fram förslag på stadgeändring och förslag till förändrade avgifter med koppling till den service som kan erbjudas våra medlemmar.

Motioner till förbundsstämman kan skickas via post eller mail senast den 18 /3 2016. E-post: info@huvudmannaforbundet.se

Styrelsens olika förslag samt årsredovisning och dagordning kommer att skickas ut via mail samt finnas tillgängligt på hemsidan efter den 15/3.

Vänliga hälsningar
Styrelsen och kansliet

FRÅN SEKRETARIATET

Medlemskap

Goetheanum meddelade att man under perioden 10 november till 18 januari välkomnat 210 nya medlemmar. Och att 483 ej längre är medlemmar (utträden, tappade medlemmar och uppdaterade medlemslistor i landssällskapen) i Allmänna Antroposofiska Sällskapet.

Källa: Anthroposophie weltweit, nr 1-2, 2016.

Rättelse

Syster Märta's Husapotek har getts ut i 20 000 exemplar. Inte 40 000 ex. som angavs i nr 4 på sid. 23. Red.

Medlemssekretariat

i Kulturhuset i Ytterjärna
Måndag-fredag 9-12
08-554 302 20
kontakt@antroposofi.nu

Medlemsavgiften
ordinarie 1200 kr, pensionär 500 kr,
studerande 300 kr,
betalas till pg 5 88 71-5

Bli medlem!
www.antroposofi.nu/blimedlem

Kalendarium på hemsidan
www.antroposofi.nu/kalender

Mejlutskick
Meddela oss din mejladress till:
kontakt@antroposofi.nu
så skickar vi dig löpande information

Artiklar på hemsidan Forum Antroposofi

www.antroposofi.nu/forum

Följande texter finns publicerade på hemsidan för medlemstidningen:

- Om Kaj Skagens bok, "Morgen ved midnatt" av Ole Harald Dahl.
- Waldorf made in China, av Nana Goebel, ur Das Goetheanum nr 25-2015.
- Antroposofi som religion, av Johannes Kiersch, ur Das Goetheanum nr 6-2015.
- Flowforms - Unik hantverkskultur med betong och konststen i Järna.

Kan du hjälpa till?

Nu är styrelsen på jakt efter någon som kan tänka sig att skapa en ny hemsida (antroposofi.nu). Det är dags att vi förnyar oss även på den fronten, så hör gärna av er till Joel på kansliet. Styrelsen genom E. Ehrlich.

Forum Antroposofi utges av Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Varje skribent ansvarar själv för sitt material.

REDAKTIONSKRETS
Tobias Ossmark
e-post: tobias@antroposofi.nu
Felix Nieriker
Göran Nilo
Bo Werner Eriksson
Joel Hallklint
Erik Halldén

REDAKTIONSRÅD
Elisabeth Ehrlich,
kontaktperson i styrelsen.

GRAFISK FORM
Ritator

TRYCK
EKTAB (Eskilstunakurirens tryckeri) Ett ISO 14001-certifierat tryckeri som enbart använder vindproducerad el.

PRENUMERATION
Kontakta sekretariatet eller registrera på hemsida, 240 kr/år.

HEMSIDA
antroposofi.nu/forum

ANTROPOSOEFISKA SÄLLSKAPETS
SEKRETARIAT
e-post kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20

KONTAKT MED FORUM
projektledare Joel Hallklint
e-post: kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20
postadress: Forum Antroposofi,
pl 1800, 153 91 Järna
ISSN 1404-4277

UTGIVNINGSPAN FÖR 2016
Deadline för 2-2016 ca 20 maj.
För längre uppslag, vänligen anmäl i god tid innan deadline.

ANNONSERING
Helsida färg 4000 kr och del av sida till proportionerligt pris. För privatpersoner: radannonser 80 kr. Tidskriftens format: höjd 315 mm, bredd 235 mm.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Arkivögonblick, nr 14

Aftonväskan

Aftonväskan med sin traditionella form är till sitt motiv unikt. På baksidan av väskan finns spegelbilden. Ingen fram- och baksida, ingen bildframställning, utan en konstnärlig utmaning i form av ett hölje, som – liksom ett tvåhändigt grepp – omsluter en värdefull klenod, ett högst livsdugligt frö, som här utvecklar sin livskraft över det persikoblomsfärgade ljusrummet ända in i det mörka blå rummet. Vilken dyrgrip har väl denna väska dolt?

Gestaltungsimpulsen anknyter direkt till Rudolf Steiners idéer rörande tillämpad konst, som utvecklades särskilt tydligt i en pedagogisk kontext under 1920-talet: att tydliggöra tingens inneboende idé i färg och form för att ihärdigt åskådliggöra människans förhållande till sin föremålsomgivning.¹

Arild Rosenkrantz fördjupade impulsen i sitt samarbete med Rudolf Steiner i Dornach särskilt under åren 1922 – 1925.

När han tillsammans med sin fru Tessa från och med 1940 befann sig i exil i Danmark och inte förfogade över en egen ateljé för det konstnärliga arbete han vanligtvis ägnade sig åt, särskilt skulpturarbete, måleri och glaskonst, sat-

sade bägge på ett textilt konstnärligt arbete av hög klass,² med bildbroderier och designföremål som tehuvar, brodyrkuddar, beklädnadselement och just aftonväskor.³

Broderierna är till stor del utförda på linne med glänsande färgade merceriserade bomullsgarn efter bildbeskrivning med plattsöms- och nålmåleri. Det är en teknik som möjliggör såväl begränsade färgytor och linjestrukturer, som flytande färgövergångar som i akvarellmåleri. Stygnens riktning förlöper inte som brukligt parallellt, utan följer motivens former. Denna teknik framhäver dynamiken i ornamenten.

Aftonväskans smala rektangulära broderier är försedda med ett veck nertill och sidorna är sammanfogade med ett cremefärgat satängvävt sidenfoder motsvarande det sena 1800-talets och 1900-talets traditionella former. Väskan är fäst vid en industriellt tillverkad bygel.

1. Louise van Blommestein, *Künstlerische Handarbeiten nach Richtlinien und Entwürfen von Rudolf Steiner, Dornach 19*

2. www.arildrosenkrantz.dk

3. Medlemsblad for Foreningen Haandarbejdets Fremme, 2/juli 2009, 14 årgång.

Bild framsida: Broderad aftonväska av Tessa och Arild Rosenkrantz
Text: Heide Nixdorff (åren 1986-2005 professor i Kulturanthropologi för textil vid Dortmunds Universitet, forskar om Rudolf Steiner och textildesign vid Goetheanum).
Aftonväskan donerades till konstsamlingen 2015. © Bente Arendrup Rosenkrantz.
Översättning: Göran Nilo